

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĀZIJAS STUDIJU NODAĻA

***Geišu* kultūra Japānā**

BAKALAURA DARBS

Autore: Krista Elizabete Pērkuma

KP16070

Darba vadītāja: asoc.prof.

Agnese Hajjima

Rīga 2019

Saturs

Ievads	1
1. Geišas vēsture	1
1.1. Geišas izcelsme	1
1.1.1. Vīriešu geišas	1
1.1.2. Japāņu prostitūtas jeb <i>jūdžo</i>	3
1.2. Geišas 1860. – 1880. gados.....	4
1.3. Geišas 1900. gados	7
1.4. Geišas mūsdienās	10
2. Geišu apmācību process	13
2.1. Pirmā apmācību daļa - <i>šikomi</i>	14
2.2. Otrā apmācību daļa - <i>minarai</i>	15
2.3. Trešā apmācību daļa - <i>misedaši</i>	16
2.4. Kļūšana par geišu jeb <i>geiko</i>	20
3. Geišas un prostitūcija	21
3.1. Kā atšķirt geišu no <i>jūdžo</i>	21
3.2. Mizuage jeb meitenes nevainības pārdošana	22
4. Geišu māksla.....	25
4.1. Šamisen instruments.....	25
4.2. Deja	26
4.3. Mode: apģērbs, kosmētika un mati.....	27
4.3.1. Geišu apģērbs.....	27
4.3.2. Kosmētika	27
4.3.3. Mati	28
5. Aptauja par geišu izpratni Latvijā.....	30
5.1. Pētījuma metodika.....	30
5.2. Pētījuma rezultāti un analīze	30
Secinājumi	36
Izmantotā literatūra un avoti	38
Pielikums Nr.1	41

Pielikums Nr.2	46
Kopsavilkums	47
Summary.....	48

Ievads

Geišas ir Japānas kultūras neatņemama sastāvdaļa. *Geišu* pasaule ir visai noslēgta un tā vēl aizvien tur noslēpumus sevī. Ārzemju sievietes bieži vien nesaprot, kā sieviete var kļūt par geišu, jo uzskata, ka geišas ir “rotaļlietas” vīriešu rokās. Bieži vien geišas tiek jauktas ar prostitutām, izdzirdot to, ka tās izklaidē vīriešus.

Bakalaura darbā tiks sīki apskatīta *geišu* vēsture un kultūra Japānā un izpētīts, kādi varētu būt iemesli, kāpēc cilvēki apvieno *geišas* ar prostitūciju. Tiks sīki izpētīta bijušās *geišas* Mineko Iwasaki (岩崎 峰子, Iwasaki Mineko, dzim. 1949) autobiogrāfiskā grāmata “*Geiša: dzīve*” un kā arī amerikānietes Lizas Dalbī (Liza Dalby, dzim. 1950) grāmatu “*Geiša*”, un vēl citas grāmatas un avoti.

Šī darba mērķis ir izpētīt *geišu* kultūru un to vēsturi, un izpētīt un secināt kādi varētu būt iemesli tam, ka cilvēki ārpus Japānas vēl pat mūsdienās nezina, kas ir *geiša* un kāpēc bieži cilvēkiem tās asociējas ar prostitūciju.

Darbā tiks izmantota vēsturiskā pētniecības metode, apskatot *geišu* vēsturi no pirmsākumiem līdz pat mūsdienām. Detalizēti izpētīt kā attīstījās *geišu* kultūru laikam ejot un novērojot kā tā ir saglabājusies. Tiks izmantota arī kvantitatīvās pētniecības metode, lai veiktu aptauju un uzzinātu Latvijas iedzīvotāju izpratni par *geišām*.

Bakalaura darbs sastāv no piecām daļām. Darba pirmajā daļā tiks izpētīta *geišu* vēsture. Sākot no *geišu* iespējamās izcelsmes, 1860. – 1880. gadiem, 1900. gadiem un līdz pat 21. gadsimtam.

Darba otrajā daļā autore izklāstīs par to kā norisinās *geišu* apmācību process. Kas tieši jādara meitenēm, kas vēlas tapt par *geišām* un ar kādām grūtībām viņas saskarās.

Darba trešajā daļā tiks izpētīts problemātiskais jautājums par *geišām* un prostitūciju, kas tiek apspriest jau gandrīz kopš *geišu* rašanās. Tiks apskatīts arī jautājums par “*mizuage*” jeb jaunu meiteņu nevainības pārdošanu.

Darba ceturtnā daļa tiks veltīta *geišu* mākslai: *šamisen* spēlei, dejām, apģērbu, kosmētiku un matiem.

Un visbeidzot darba piektnajā daļā tiks iekļauta autores veiktās aptaujas rezultāti un to analīze.

Japāņu valodas termini, vārdi, nosaukumi un personvārdi ir rakstīti, izmantojot Latvijas Universitātes rakstu 803. sējuma Orientālistikā esošo Agneses Haijimas japāņu valodas transkripcijas sistēmu latviešu valodā. Iekavās tiks norādīti japāņu hieroglifi un starptautiskā Hepbērna transkripcija.

1. *Geišas* vēsture

1.1. *Geišas* izcelsme

1.1.1. Vīriešu *geišas*

Geišas nebūt nebija tādas kā mēs tās zinām mūsdienās. *Geišu* pirmsākumi meklējam jau pat 1600. gados, taču tās nebija sievietes, bet gan vīriešu *geišas*. Šis fakts ir visai maz zināms pasaulē, bet vīriešu *geišas* jeb “*taikomoči*” (太鼓持, taikomochi) jeb “*hōkan*” (帮間, hōkan) tiek uzskatītas par pirmajām *geišām*.¹

Taikomoči ir japāņu tradicionālie izklaidētāji. To galvenā loma ir izklaidēt viesus banketos jeb “*enseki*” (宴席, enseki), stāstot dažādus erotiskas dabas stāstus un izpildot dažādus priekšnesumus, lai uzlabotu atmosfēru šajos banketos.²

Mūsdienās šo terminu “*taikomoči*” pat Japānā ļoti reti izmanto un bieži vien cilvēki to pārprot kā “bungu turētājs”, jo japāniski šis vārds sastāv no divām daļām: “*taiko*” (太鼓, taiko), kas nozīmē “bungas”, un “*moči*” (持, mochi), kas nozīmē “turēt”. Cilvēki, šo vārdu izdzirdot, domā ka tas ir cilvēks, kad spēlē bungas. Taču *taikomoči* nav nekāda sakara ar bungām.³

Taikomoči tiek dēvēti arī, kā jau autore pieminēja, kā “*hōkan*”, kas sastāv no diviem japāņu vārdiem: “*hō*” (帮, hō), kas nozīmē “palīdzēt”, un “*kan*” (間, kan), kas nozīmē “starp cilvēkiem”. Šie abi vārdi kopā izveido terminu, ko var interpretēt kā “palīdzēt cilvēku attiecībās”.

---

¹ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 58. lpp

² What is Houkan/Taikomochi all about? [pieejams internetā]
<http://www.mitene.or.jp/~houkan/2002/e05.html> [atsauce 13.02.2019]

³ Etymological Description of Taikomochi [pieejams internetā]
<http://www.mitene.or.jp/~houkan/2002/e06.html> [atsauce 13.02.2019]

Sievietes *geišas* parādījās tikai 1751. gadā, *Šimabara* bordelī, kad vīrieša vietā uzstājās sieviete *taikomoči*.⁴ *Geišas* un *taikomoči* uzstājās kopā. Viesi varēja izbaudīt *geišu* burvīgo deju, klausoties *taikomoči* interesantajos stāstos. Taču nevajadzēja daudz gadus līdz *geišu* skaits pārsniedza *taikomoči* skaitu. Autore Leslija Dounere raksta savā grāmatā “*Geiša: Pazūdošās valsts noslēpumainā vēsture*”, ka 1770. gadā, *Jošivara* apgabalā bija sešpadsmit sieviešu *geišas* un trīsdesmit viens *taikomoči*, jeb vīriešu *geišas*. 1775. gadā bija trīsdesmit trīs sieviešu *geišas*, taču vēl aizvien trīsdesmit viens *taikomoči*. Savukārt, 1800. gadā bija 143 sieviešu *geišas* un četrdesmit pieci *taikomoči*. Ātri vien sieviešu *geišas* krietni pārspēja *taikomoči*.⁵

1861. gadā *taikomoči* skaits bija visaugstākais. Cik zināms, šis skaits bija aptuveni 600 *taikomoči* visā Japānā. Taču kopš 1945. gada, kad Japāna zaudēja Otrajā Pasaules karā, šis skaits turpināja sarukt. Mūsdienās ir zināmi tikai pieci vīrieši, kas savu dzīvi velta *taikomoči* “karjerai” un viens no tiem ir *Taikomoči Arai* (skat. 1.1.1.1.att.).⁶

1.1.1.1.att. **Taikomoči Arai izpildot priekšnesumu** ⁷

---

⁴ **Liza Dalby**. *Geisha*. Vintage. 2000. 58. lpp

⁵ Taikomochi or Houkan, the Male Counterpart to the Geisha [pieejams internetā] <http://www.thekeep.org/~kunoichi/kunoichi/themestream/taikomochi.html#XMfwC-j7T-g> [atsauce 13.02.2019]

⁶ Coparison between Taikomochi and its European version “Fool/Jester” and similarity between the two cultures [pieejams internetā] <http://www.mitene.or.jp/~houkan/2002/e01.html> [atsauce 13.02.2019]

⁷ What is Houkan/Taikomochi all about? [pieejams internetā] <http://www.mitene.or.jp/~houkan/2002/e05.html> [atsauce 13.02.2019]

1.1.2. Japāņu prostitūtas jeb *jūdžo*

Versijas, kā radās *geišas*, ir daudz un dažādas. Taču visvairāk tiek uzskatīts, ka *geišas* radās no tā sauktajām “*oiran*” (花魁, oiran). *Oiran* bija uzskatītas par “*jūdžo*” (遊女, yūjo) paveidu. “*Jūdžo*” nozīmē “baudas sievietē” jeb prostitūta. Edo perioda sākumā, pieņemto likumu dēļ, bordeļi bija visai kontrolēti un legāli tikai konkrētās vietās. Taču *oiran* bija kas vairāk nekā prostitūta. Lai gan šīs sievietes piedalījās arī prostitūcijā, viņas izklaidēja savus viesus arī ar tradicionālo japāņu mākslu, piemēram, kaligrāfiju, tējas ceremonijām, “*vaka*” (和歌, waka) dzeju, “*šamisen*” (三味線, shamisen) japāņu mūzikas instrumentu un citiem priekšnesumiem.⁸

Taču ar laiku *oiran* palika ar vien dārgākas, likumi mainījās, un prostitūcija tika aizliegta pavisam, tādā veidā *geišas* sāka palikt ar vien populārākas. *Geišas* prata izklaidēt viesus, līdzīgi kā *oiran*, ar dejošanu, dziedāšanu un dažādu stāstu stāstīšanu. *Geišas* bija visai lētas un uzstājās tējas namiņos un restorānos. Pirmā zināmā sieviete, kas sevi nodēvēja par “*geišu*” bija sieviete vārdā Kikuja, 1750. gados Fukigava reģionā, ļoti tālu prom no šiem prostitūciju reģioniem.⁹

Lai atšķirtu *geišas* no prostitūtām, tika ieviesta reģistrētu licenšu sistēma *geišām*, ko pārvaldīja jaunizveidots *geišu* reģistrācijas ofiss, kas tiek saukts par “*kemban*” (検番, kemban), kurš Japānā pastāv vēl aiz vien. *Geišām* bija jāievēro visai strikti noteikumi. Kad *geišas* devās uz pasākumiem, tām bija jābūt obligāti grupās, lai izvairītos no nevajadzīgas intimitātes. *Geišu* izskats arī tika kontrolēts. Vissvarīgākā atšķirība bija “*obi*” (帯, obi) valkāšanā. *Geišas* valkāja to sasietu aizmugurē, nevis priekšā, kā to darīja *oiran*. *Geišām* nebija atļauts valkāt ķemmītes un matadatas ar dārgakmeņiem matos. Viņām nebija atļauts sēdēt blakus saviem klientiem. *Jūdžo* varēja apsūdzēt *geišas* par klientu “zagšanu”. *Kemban* izskatīja to un ja izrādījās, ka tā

⁸ Oiran [pieejams internetā] <http://thekyotoproject.org/english/oiran/> [atsauce 13.02.2019]

⁹ Cecilia Segawa Seigle. *Yoshiwara: The Glittering World of the Japanese Courtesan*. University of Hawaii Press. 1993. 172. lpp

bija taisnība, tas *geišas* varēja būt “atstādinātas no amata” uz kādu laiku vai pat pavisam.¹⁰ Pirmais *Kemban* tika izveidots 1779. gadā Jošivaras apgabalā, savukārt, 1813. gadā Kioto geiša tika oficiāli atzīta kā profesija.¹¹

1.2. *Geišas* 1860. – 1880. gados

1860. gadi bija, tā teikt, “zelta gadi” *geišām*. Tējas namiņos, kur uzstājās *geišas*, bija pavisam cita atmosfēra nekā bordeļos, kur atradās *jūdžo*. Jau 1860. gados *jūdžo* tikai uzskatītas savā ziņā “vecmodīgas” salīdzinot ar *geišām*, jo *geišas* vienmēr sekoja jaunākajai modei. *Geišām* bija reputācija, ka viņas bija daudz izsmalcinātākas un daudz lojālākas un atsaucīgākas uz vīriešu uzmanību nekā *jūdžo*.¹²

1870. gados Kioto pilsēta palika daudz klusāka pēc iepriekšējiem gadiem, kad Kioto risinājās daudz politisko aktivitāšu. Taču, kad imperators pārvācās uz jauno valsts galvaspilsētu Tokiju, izklaižu reģioni pierima.

1875. gadā Kioto mērs nolēma sarīkot pavasara festivālu, mēģinot atdzīvīnāt pilsētu un piesaistot tūristus no visas Japānas un pat no citām valstīm. Šī festivāla centrā bija deju priekšnesumi ar ko uzstājās *geišas* no trīs slaveniem *hanamači* reģioniem. Pati slavenākā deja bija “*Mijako odori*” (都をどり, *miyako odori*)¹³ no Gion reģiona, kas bija pat reklamēta brošūrās angļu valodā kā “Cherry Dances” jeb “Ķiršu dejas”. Nosaukums dejai bija veltīts tam, ka šīs dejas notika ķiršu jeb “*sakuru*” (桜, *sakura*) ziedēšanas laikā. No Pontočō reģiona bija deja ar nosaukumu “*Kamogawa odori*” (鴨川をどり, *kamogawa odori*)¹⁴ jeb Kamo upes dejas. Savukārt, *geišas* no Kamišičiken reģiona uzstājās ar deju, kuru sauca “*Kitano odori*” (北野をどり, *kitano*

---

¹⁰ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 59. lpp

¹¹ Cecilia Segawa Seigle. *Yoshiwara: The Glittering World of the Japanese Courtesan*. University of Hawaii Press. 1993. 174. lpp

¹² Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 65. lpp

¹³ 第 143 回都をどり (143. *Mijako de ja*) [pieejams internetā]
<https://www.youtube.com/watch?v=bxoPZw5seAU> [atsauce 13.02.2019]

¹⁴ 鴨川をどり前夜祭 (*Kamogawa de ja festivāla vakarā*) [pieejams internetā]
<https://www.youtube.com/watch?v=6VaumxxA1bc> [atsauce 13.02.2019]

odori)¹⁵. Visi šie trīs reģioni vēl līdz šim ir ievērojuši tradīcijas un vēl aiz vien katru gadu pasniedz šo deju.¹⁶

Šis bija sākums jaunai, savā ziņā citādākai, *geišu* lomai sabiedrībā kā publikas izklaidētāja. Tajā laikā nebija pat īsti vietas, kur *geišām* uzstāties ar šīm dejām. Budistu tempļa pagalms tika izmantots kā vieta, kur *geišām* pārgērbties un sagatavoties dejām. Piemēram, Pontočō reģiona 112 *geišas* tika sadalītas četrās grupās, kas dejoja pamīšus. Viena grupa vienu dienu, otra grupa citu dienu un tā tālāk. Tās, kuras konkrētā dienā neuzstājās, strādāja, kā parasti, tējas namiņos un izklaidēja viesus.¹⁷

1872. gadā kāds notikums, kas mainīja kursu *geišu* izaugsmē. 1872. gada jūnijā kuģis no Peru ar nosaukumu “*Maria Luz*” piestāja Jokohmas ostā, lai veiktu labošanas darbus. Kuģī bija 230 ķīniešu vergu. Šis atgadījums satricināja visus un kuģa kapteinis tika arestēts. Vergi tika atbrīvoti un nosūtīti atpakaļ uz Honkongu. Šajā laikā Peru iedzīvotāji paziņoja visiem, ka japāņi arī tirgoja vergus, norādot uz prostitūciju Japānā. Taču šis paziņojums nebija īsti pareizs, jo Japānā cilvēku tirdzniecība tika aizliegta ar likumu jau 1612. gadā. Lai pielāgotos šim likumam, sievietes, kas nodarbojās ar prostitūciju, strādāja, tā dēvētā, “īstermiņa periodā”. Taču šīs sievietes nebūt nebija brīvas. Viņa nevarēja pamest vai mainīt darbavietu. *Meidži* valdība, nokaunējoties par to kā *geišu* un prostitūtu darba nosacījumi izskatījās rietumu valstīm, nolēma rīkoties un censties būt tik pat “civilizēta” valsts kā citas rietumu valstis. Četrus mēnešus pēc šī notikuma *Meidži* valdība ieviesa jaunu likumu, “Prostitūtu un *geišu* emancipāciju”, aizliedzot jeb kādu cilvēku tirdzniecību. Šis likums parādīja to, ka *geišas* un prostitūtas bija zaudējušas savas cilvēktiesības un kaut kam bija strauji jāmainās. Vissvarīgākā daļā šajā likumā bija par visu parādu atcelšanu, taču uz *geišām* šis attiecās citādāk, jo *geišām* nebija tik stingri nosacījumi kā prostitūtām uz parādiem. Meitenes, kuras pieņēma “*geišu* mājā” turpmāk bija jābūt piekrišanai no abām pusēm. *Geišām* un prostitūtām bija jāiegūst licence, lai varētu strādāt. Pat pēc visa šī atgadījuma, *geišas* turpināja augt un zelt.¹⁸

---

¹⁵ Kyoto Event: 2018 Kitano Odori Dance Performance (Kioto pasākums: 2018. gada Kitano Odori deja) [pieejams internetā]<https://www.youtube.com/watch?v=AtnPo3IiQuY> [atsauce 13.02.2019]

¹⁶ **Liza Dalby.** *Geisha*. Vintage. 2000. 66. lpp

¹⁷ **Dalby.** Turpat. 67.lpp

¹⁸ **Susan W. Tiefenbrun.** *Decoding International Law*. Oxford University Press. 2010. 486. lpp

Geišas un prostitūtas tiek apvienotas pat pašā likuma nosaukumā, “*Geišu* un prostitūtu emancipācija”. Pat šis vārds “emancipācija”, kas nozīmē atbrīvošana, norāda uz to, ka *geišas* tika uzskatītas kā vergi. Pat ja pēc šī likuma ieviešanas prostitūtām tika atļauts strādāt, pēc licences iegūšanas, šis likums sagrāva prostitūcijas bizensu, taču neietekmēja *geišas*.

Pēc 1872. gada *geišām*, kas bija ar varu pieņemtas “*geišu* mājā”, tika atļauts atgriezties mājās pie saviem vecākiem, taču daudzas nemaz to nevēlējās. Taču daudzas prostitūtas atgriezās mājās un tādā veidā daudzi bordeļi bija spiesti beigt savu darbību. Statistika skaidri parāda kā šis likums slikti ietekmēja prostitūciju, un pilnīgi pretēji – labi ietekmēja *geišas*. Piemēram, pirms šī likuma ieviešanas, Japānā bija 5759 prostitūtas un tikai 280 *geišas*. Taču pēc “*Geišu* un prostitūtu emancipācijas” ieviešanas 1872. gadā bija tikai 1367 prostitūtas, savukārt, *geišu* skaits bija pieaudzis līdz 417.¹⁹

1874. gadā valdība nedaudz izmainīja šo likumu, jo ievēroja *geišu* vēlmi strādāt. *Geišām* bija atļauts turpināt strādāt, taču tika ieviests jauns nodoklis, kas tika atņemts no mēneša algas. Šis nodoklis tika izmantots, lai finansētu “skolas” jeb “*ņokōba*” (女紅場, *nyokōba*), kur *geišas* mācījās dažādas praktiskas lietas, piemēram, šūt, adīt, aust un tā tālāk. Bija arī deju, mūzikas un lasīšanas nodarbības. Šis viss tika mācīts, lai sievietes varētu atrast citu darbu, ja tā vēlētos. Šajās “skolās” *geišām* bija jāapmeklē regulāras nodarbības un tās bija obligātas. Ja *geiša* neapmeklēja nodarbības, tad viņai netika atļauts strādāt kā *geišai*.²⁰ Taču šīs “skolas” nebūt nebija kā vienkāršas skolas. Meitenes tur bija pārstrādājušās un nogurušas. Ja *geišai* bija klients, tad tika nosūtīts ziņnesis uz reģistrācijas ofisu, paziņojot, ka klients X pieprasa *geišu* Y tējas namiņā Z. Tad reģistrācijas ofiss paziņoja skolai, kur *geišas* mācījās, un *geiša* varēja doties darbā. Ja *geišas* darbs beidzās ātrāk nekā beidzās nodarbība, tad viņai bija jāatgriežas uz šo “skolu”. Taču šis viss ilga tikai septiņus gadus, kad 1881. gadā Kioto valdība paziņoja, ka šo “skolu” apmeklēšana ir brīvprātīga. *Geišas* lielākoties vairs neapmeklēja šīs nodarbības, izņemot dejušanu un mūzikas nodarbības.²¹

---

¹⁹ Tiefenbrun. Turpat.

²⁰ Tiefenbrun. Turpat. 487. lpp

²¹ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 70. lpp

1.3. Geišas 1900. gados

1900. gadu sākumā geišas kļuva par politiskajām atbalstītājām un aktīvistēm. 1904. gadā Japāņi pasludināja karu pret Krieviju un *geišas* organizēja sanāksmi, kas saucās “Nacionālā *geišu* māju konfederācijas sanāksme”, lai apspriestu un organizētu aktivitātes, kas atbalstītu valsti šajā kara laikā.²²

Šī konfederācija ieviesa uzvedības noteikumus, tādu kā standartu profesijai, un arī sankcijas pārkāpumiem. Katru *hanamači* pārstāvēja viena līdz piecas personas, *geišas* vai “*geišu* māju” īpašnieki. Šīs sanāksmes tika organizētas, kad uzplauka kāda specifiska problēma. “Nacionālā *geišu* māju konfederācija” bija profesionāla organizācija, kas ieviesa noteikumus un standartus *geišu* sabiedrībā. Jau kopš Edo perioda šādas organizācijas ir bijušas spēcīgas Japānā. Visu iepriekšējo laiku, kopš to parādīšanās, *geišām* bija jāpakļaujas visiem valsts radītiem likumiem. Taču šis bija pirmais izmēģinājums *geišām* pašām regulēt savu kopienu.²³

Pirmās divas desmitgades 20. gadsimtā *geišām* vēl aizvien bija jāiegūst licence, lai strādātu, un tā pat arī valdība iekasēja nodokļus no *geišu* algām. Taču tagad parādījās apvienība, kas varēja atbalstīt *geišu* sabiedrības intereses. Kopš tā laika *geišas* pašas noteica, kas īsti ir “*geiša*”.

Taču 1920. gados “Nacionālo *geišu* māju konfederācijas” ietekme krietni saruka. Iemesls šim, iespējams, ir *geišu* strauji pieaugošais skaits. Lai gan dažādos materiālos skaitļi atšķiras, 1905. gadā Tokijā bija aptuveni 2300 *geišas*, savukārt 1920. gadā bija aptuveni desmit tūkstoši *geišu*.²⁴

Liels skaits pieaugums nebija vienīgā “Nacionālās *geišu* māju konfederācijas” problēma. Konfederācija arī eksperimentēja ar *hanamači* modernizāciju. *Geišu* identitāte, it īpaši “*gei*” (芸, *gei*) jeb mākslas daba, un komunikācija ar klientiem Japāņu strauji mainīgajā 1920. gadu sabiedrībā, kļuva ļoti problemātiska. Taču visi konfederācijas biedri piedāvāja savus risinājumus šim modernizācijas jautājumam.²⁵

²² Susan W. Tiefenbrun. *Decoding International Law*. Oxford University Press. 2010. 487. lpp

²³ Dalby. Turpat. 75. lpp

²⁴ Tiefenbrun. Turpat. lpp

²⁵ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 75. lpp

Geišu skaita augšana turpinājās 1920. un 1930. gados līdz pat Otrajam pasaules karam. Taču pirms kara Japānā parādījās kafejnīcas ar sievietēm-izklaidētājām, kas ietekmēja *geišu* pasauli. Šo kafejnīcu skaits strauji auga un līdz ar to šo sieviešu-izklaidētāju, kuru uzdevumi līdzinājās *geišām*, skaits arī auga. Šo kafejnīcu industrijas izaugsme ietekmēja *geišas*, kuras nespēja atrast klientus, kas vēlētos maksāt augstās cenas.²⁶

1935. gadā Tokijā tika izdota grāmata “*Geišas lasītājs*” (芸妓読本, geigi tokuhon), kur bija iekļauta Hagivaras Sakutarō (萩原 朔太郎, 1886-1942) eseja ar nosaukumu “*Šin geiša ron*” (新芸者論, shin geisha ron) jeb diskurss par jauno *geišu*. Hagivara Sakutarō raksta: “Izklaide ar *geišu*” ir kaut kas priekš veciem vīriešiem. Moderni jaunieši mūsdienās uzskata, ka *geišas* ir garlaicīgas un vienmuļas, uz viņi pagriežas pret kafejnīcām, nevis tējas namiņiem. Iemesls šim ir pavisam skaidrs. Viņi dod priekšroku “boba” matu griezumam nevis agrāk modernajai “*cubuši šimada*” matu griezumam. Viņiem patīk rietumu mūzika nevis *šamisen*. Jauni cilvēki pat vairs nesaprot *Kabuki* izrādes – viņiem patīk “Paramount pictures” filmas. *Geiša* ir daļa no vecmodīgām lietām, kas vairs jauniešiem neinteresē. Edo periodā protams situācija bija citādāka. *Geišas* bija populārās modes pionieri – apģērbs, aksesuāri, mūzika, dziesmas, noveles – visas lietas, kas bija sastītas ar *geišām* bija pats centrs stila pasaulē. *Geišas* patiesi bija “civilizācijas puķes” Edo periodā. Tagad *geišas* ir tiešs piemērs – ko nozīmē netikt līdzī laikam.”²⁷

Hagivara Sakutarō raksta to, cik skaidri var redzēt, ka strauji mainās cilvēku intereses, laikam ejot. Taču *geišas* nemainās, tās paliek pie saviem principiem, neatkarīgi no tā, ko vēlas sabiedrība. It īpaši, kad ienāk jaunas lietas no citām valstīm, jauniešiem ir daudz interesantāk izpētīt to, ko viņi nav nekas redzējuši, nevis palikt pie vecā, kas var palikt pārāk viendabīgi un garlaicīgi. *Geišas* nespēja pildīt savu pienākumu – uzturēt interesantu sarunu ar klientiem, jo vienkārši viņām nebija vienādas intereses ar tā laika sabiedrību.

Hagivara Sakutarō turpina: “Ir skumji, ka *geišas* tiek sauktas par augstas klases prostitutām, taču tas ir par ko viņas ir kļuvušas. Ir daudz kas, ko es neciešu par

²⁶ Susan W. Tiefenbrun. *Decoding International Law*. Oxford University Press. 2010. 487. lpp

²⁷ Dalby. Turpat. 90., 91. lpp

Japānas feodālo laiku, taču šajā gadījumā, manuprāt, pagātnes *geiša* bija daudz apbrīnojama nekā kas mums ir tagad – viņas nebija tik ātras piedāvāt savu ķermeni. Tās *geišas* bija jaunu skaistuma formu veidotājas, un viņas varēja būt vienlīdzīgas ar saviem klientiem, izglītībā, gaumē un asprātībā. Patiesi, viņas bija “pretējā dzimuma līdzdalībnieki” – īpašības, kas nepiemīt mūsdienu *geišām*.”²⁸

Hagivara Sakutarō pauž savu viedokli par to, kā *geišu* pasaule ir izmainīta, taču viņš nenorāda uz to, ka *geišām* vajadzētu izzust pavisam. Tālāk viņš raksta par to kā *geišām* vajadzētu mainīties: “Visām *geišām* vajadzētu būt vismaz vidusskolas izglītībai. Ar šo pamata izglītību, sekos jauno laiku saprašana... Tā pat kā Edo perioda laikā, *geišas* bija tās, kas sekoja līdz laikam un bija visizsmalcinātākās sievietes, tāpēc arī mūsdienās *geišām* vajadzētu kļūt par vismodernākājo sabiedrības daļu mūsu civilizācijā. No šī brīža *geišām* jāvalkā rietumu stila drēbes, bet pirmkārt viņām jāatbrīvojas no *šamisena* un jāmacās spēlēt klavieners vai mandoīnu. Nepaies daudz laika līdz mēs redzēsīm kā tējas namiņi pārvēršas par bistro. Tā kā visa sabiedrība pāriet uz rietumu stila drēbēm, ja *geišas* paliks pie savas vecmodīgās nostājas, tad pašas sevi nolems iznīcībai.”²⁹

Taču ļoti neilgi pēc tā 1937. gadā armijas ziņu ofiss izdeva brošūru, kas puda viedokli, ka Japānas unikāla civilizācija ir “jāceļ gaismā”. Šis 1935.gada viedoklis, ka *geišām* ir jābūt modernākām un jāseko līdz laikam, vairs nebija nekur atrodamš. Tāpēc, kad *geišas* bija ļoti labs piemērs “Japānas unikālajai civilizācijai”, *geišas* atkal kļuva ļoti populāras.

Geišas turpināja izklaidēt savus klientus līdz pat pēdējiem kara gadiem, taču 1944. gadā valdība paziņoja, ka ļoti daudzi tējas namiņi, *geišu* mājas, restorāni un kafejnīcas, kur uzstājās *geišas*, tiks aizvērti kara dēļ.³⁰

Pēc kara daudz kas mainījās japāņu sabiedrībā un kultūrā. Otrais pasaules karš izraisīja *geišu* skaita krietnu sarukšanu, gandrīz *geišām* izzūdot. 1947. gadā Japānā bija tikai 2478 *geišas*, salīdzinot ar 1935.gadu, kad bija ap 74 tūkstošiem *geišu*.³¹

---

²⁸ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 91. lpp

²⁹ Dalby. Turpat 92. lpp

³⁰ Geisha Houses Closed to Provide War Labour. [pieejams internetā]

<https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/78161116> [atsauce 13.02.2019]

³¹ Susan W. Tiefenbrun. *Decoding International Law*. Oxford University Press. 2010. 489. lpp

Tajā pašā 1947. gadā tika pieņemta jauna konstitūcija par vīriešu un sieviešu vienlīdzību politikā, likumā un izglītībā. Piemēram, publiska skūpstīšanās pirmo reizi parādījās filmās un izrādēs. Pēc kara *geišas* atkal uzplauka Japānā, tērpušās ierastajos kimono, simbolizējot tradicionālās japāņu vērtības. Šajos laikos japāņi bija visai nobijušies par savas identitātes pazaudēšanu kara dēļ, tāpēc redzēt *geišas* bija kaut kas par ko ikviens priecājās pēckara Japānā. Tas apliecināja to, ka *geišām* nebija jāiekļauj rietumu drēbes un mākslu savā kultūrā. *Geišu* tēls attīstījās un pilnveidojās Japānas feodālajā pagātnē, un tā tam arī vajadzēja palikt. *Geiša* 1975. gadā izskatījās tieši tāpat kā 1875. gadā, taču *geišu* "ideja" mainījās. *Geišas* vairs nebija tās, kas bija vismodernākās un augstākās klases dāmas, *geišas* tagad bija kā kuratori, saglabājot Japānas vecās tradīcijas.³²

Laikam ejot, var novērot, ka *geišu* skaits bija atkarīgs, pirmkārt, no valsts finansiālā stāvokļa, otrkārt, no mainīgajiem likumiem. Kad valdīja imperators Hirohito, no 1965. gada līdz 1975. gadam, Japāna plauka finansiāli un tehnoloģijas attīstījās strauji. Šajā modernajā Japānā *geišu* skaits tikai auga. 1970. gados Japānā bija ap septiņpadsmit tūkstoši *geišu*. Taču 1973. gadā *geišas* zaudēja savu svarīgumu un to skaits sāka sarukt. 1990. gados, kad Japānas "burbuļekonomika" strauji samazinājās, *geišu* skaits krietni saruka.

1.4. *Geišas* mūsdienās

Mūsdienās *geiša* daudziem ir kā simbols Japānas tradīcijām. *Geišas* ir kā japāņu vecās pasaules noslēpumu sargātājas. Tās vēl aiz vien tur japāņu identitāti, neskatoties uz to, ka pasaule visu laiku mainās un attīstās. Vēl aiz vien tiek pieņemts, ka *geišas* vissvarīgākā tradīcija ir klusēšana. *Geišu* sabiedrībā ir pieņemts, ka tikai pati zemākā, sliktākā *geiša* runātu par savu pieredzi, taču bijusī *geiša* Mineko Iwasaki (岩崎 峰子, dzim. 1949) lauza šo ilgo klusēšanu, kad viņu intervēja Artūrs Goldens (Arthur Golden, dzim. 1956), kurš pēc tam izdeva grāmatu "*Geišas* atmiņas" ("Memoirs of a Geisha").

---

³² Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 98. lpp

Protams 21. gadsimtā *geišu* skaits ir krietni sarucis un nav īsti zināms kāds ir šis skaits, taču autore atrada informāciju, ka Tokijā un Kioto 2009. gadā kopā bija ap 300 *geišām*.³³ Taču šī informācija ir visai mainīga dažādos informāciju avotos. Mūsdienās lielākais skaits *geišu* atrodas tieši Kioto un šī pilsēta tiek uzskatīta par *geišu* centru.

Geišu dzīvesstils ir protams nedaudz izmainījies. Meitenes vairs netiek pārdotas “*geišu* mājām”. “*Mizuage*” (水揚げ, mizuage) jeb process, kurā tiek pārdota meitenes-*geišas* nevainība, vairs nenotiek. Taču daudzām *geišām* vēl aizvien ir savi patroni, taču mūsdienās tikai finansiālu iemeslu dēļ. *Geišai* ir atļauts izvēlēties pašai savu patronu un pat atrast sev vēl dzīves partneri. Mūsdienās meitenes lielākoties vēlas kļūt par *geišām*, jo viņas vēlas veltīt savu ikdienu mācoties dejot vai spēlēt *šamisenu*. Dažas meitenes mācās pat tikai gadu, lai redzētu kā tas ir, tad atkal dzīvo dzīvi, kā pirms tam. Taču vēl aizvien lielāko kompāniju visgreznākajās viesībās izmanto *geišu* pakalpojumus. Nākotnē, ja būs meitenes, kas vēlas praktizēt japāņu tradīcijas, piemēram, deju un *šamisen*, tad *geišas* pastāvēs.³⁴

Daudzas “*geišu* mājas” cenšām būt modernas un pieņemt ārzemju meitenes, kas vēlas kļūt par *geišām*, taču šādu nav bijis daudz.

Pirmā bija austrāliete Fiona Grahama (Fiona Graham), kura 2007. gada beigās, pēc gadus ilgām apmācībām, kļuva par *geišu* Asakusa reģionā, Tokijā. Viņas *geišas* vārds ir Sajuki (紗幸, sayuki). Fiona Grahama uzsāka apmācības kā akadēmisko projektu, taču viņai bija atļauts turpināt strādāt kā *geiša* arī pēc tam.³⁵

Šimodā, Šizuoka prefektūrā, bija ķīniešu meitene Džan Sjue (Zhang Xue), kuras japāņu dotais vārds bija Rinka (りんか, rinka).³⁶ Andžo, Aiči prefektūrā, bija ukraiņu meitene, kuras japāņu vārds bija Ibu (一舞, ibu).³⁷ Jugavarā, Kanagavas prefektūrā,

---

³³ 京都・東京の花街の芸妓人数 (Geišu skaits Tokijā un Kioto) [pieejams internetā] <http://honkawa2.sakura.ne.jp/7845.html> [atsauce 13.02.2019]

³⁴ Eleanor Underwood. *Life of Geisha*. Smithmark Publishers. 2000. 50.lpp

³⁵ Melbourne woman becomes a geisha [pieejams internetā] <https://web.archive.org/web/20121005173122/http://news.ninemsn.com.au/entertainment/342992/melbourne-woman-becomes-a-geisha> [atsauce 13.02.2019]

³⁶ The Apprentice: Memoirs of a Chinese geisha wannabe In Japan [pieejams internetā] <https://uk.reuters.com/article/uk-japan-geisha/the-apprentice-memoirs-of-a-chinese-geisha-wannabe-in-japan-idUKBRE87906B20120810> [atsauce 13.02.2019]

³⁷ 一舞さん (Ibu) [pieejams internetā] http://stat.ameba.jp/user_images/20120111/14/berbaram/8d/d4/j/o0500066911728881985.jpg [atsauce 13.02.2019]

bija meitene, kuras japāņu vārds bija Džuri (樹里, juri).³⁸ Izunagaokā, Šizuokas prefektūrā, bija rumāņu sieviete vārdā Izabella Onou (Isabella Onou), kuras japāņu vārds bija Fukutarō (ふくたろう, fukutarō).³⁹

Visjaunākā ārzemju *geiša* uzsāka apmācības 2015. gadā. Šo amerikāņu sievieti sauc Sidneja (Sydney), bet viņas japāņu vārds ir Kimičō (君蝶, kimichō).⁴⁰

---

³⁸ 新花の樹里さん (Džuri no *šinhana*) [pieejams internetā]

http://blog.livedoor.jp/yugawara_fukiya/archives/850725.html [atsauce 13.02.2019]

³⁹ Romanian women thrives as geisha [pieejams internetā]

<https://www.japantimes.co.jp/community/2011/07/23/general/romanian-woman-thrives-as-geisha/#.XNhT-o77T-h> [atsauce 13.02.2019]

⁴⁰ Up close & personal with Kimicho [pieejams internetā] <https://iamaileen.com/kimicho-tokyo-geisha-interview-foreigner-japan/> [atsauce 13.02.2019]

2. *Geišu* apmācību process

Sievietes, kas vēlas kļūt par *geišām* uzsāk apmācību procesu jau no agras bērnības. Šajā laika posmā topošās *geišas* dzīvo vietā, ko sauc par “*okija*” (置屋, okiya), kas parasti tiek tulkots kā “*geišu* māja”. Apmācību process līdz sievietei kļūst par *geišu* tiek saukts par “*nenki*” (年季, nenki)⁴¹, kas parasti ilgst aptuveni piecus līdz septiņus gadus.⁴² *Okiju* vada sieviete, kura tiek dēvēta par “*okāsan*” (お母さん, okaasan), kas nozīmē “māte”. Visām topošajām *geišām*, kas atrodas šajā *okijā*, ir visai ģimeniskas attiecības. Jaunākās meitenes vecākās meitenes sauc par “*onēsan*” (お姉さん, onesan), kas nozīmē “vecākā māsa”.⁴³

Geišu apmācības nedaudz atšķirās no Japānas reģioniem. Kioto, Gion Kobu reģionā, kas bija vispopulārākais reģions, kur dzīvo un strādā *geišas*, meitenes parasti dzīvoja šajās “*geišu* mājās” visu šo posmu, un bija atļautas apmeklēt vecākus, kad vien vēlējās. Nebija iespējams kļūt par *geišu*, dzīvojot ārpus *okijas*.⁴⁴ Savukārt, Tokijā bija pavisam citādāk. Meitenes varēja dzīvot savos dzīvokļos; citas dzīvoja pat ārpus pilsētas un brauca ar vilcienu uz “*hanamači*” (花街, hanamachi) jeb reģions, kur *geišas* strādāja. Kioto *okijas* ir kā izklaides vietas klientiem un arī kā mājas *geišām*, taču Tokijas *okijās* klienti neienāk. Tokijā *geišas* izklaidē savus klientus restorānos, ko sauc par “*ryōtei*” (料亭, ryōtei).⁴⁵

Geišu apmācību process iedalās trīs daļās: “*šikomi*” (仕込み, shikomi), “*minarai*” (見習い, minarai) un “*maiko*” (舞子, maiko).

---

⁴¹ A Geisha Glossary [pieejams internetā] <http://www.lizadalby.com/LD/newgeishaglos.html> [atsauce 19.02.2019]

⁴² Mineko Iwasaki. *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002. Ievads [aplūkots elektroniskā versijā]

⁴³ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 4. lpp

⁴⁴ Iwasaki. Turpat. 2.nodaļa

⁴⁵ Dalby. Turpat. 192. lpp

2.1. Pirmā apmācību daļa - *šikomi*

Par *šikomi* sauc periodu, kad meitenes, kas mācās kļūt par *geišām*, ievācās “*geišu mājā*” un uzsāk mācību procesu. Meitenes sāk iet uz deju nodarbībām un mācās likumus par šo *geišu* kopienu. Meitenes, kas pārvācas uz Kioto no kādas citas pilsētas, kas ir ārpus Kansai reģiona, mācās Kansai dialektu. Šis process ilgst aptuveni vienu gadu. Meitenes valkā neformālu *kimono*, taču nevalkā nekādu meikapu.⁴⁶

Šikomi sākumā parāda “*geišu mājas*” *okāsan*, ka viņas ir apņēmīgas. Viņām ir jāpalīdz ar mājas darbiem, tādiem kā mājas uzkopšanu, veikt visādus uzdevumus, ko noteikusi *okāsan* un citus darbus. *Šikomi* var iekļūt nākamajā posmā tikai tad, kad viņas noliek visai grūtu, intensīvu dejošanas eksāmenu.⁴⁷ *Šikomi* ir uzdevums ik dienu vērot *geišas*, lai lēnām pierastu pie šīs pavisam citādās pasaules. Bieži vien meitenes cieta no smagajām deju nodarbību un *šamisen* nodarbību stundām. Taču tas viss bija tā vērts un meitenēm tik teikts, ka nedaudz ciešanu padarīs par spēcīgākām sievietēm un labākām *geišām*.⁴⁸

Taču ne visas meitenes iet cauri *šikomi* procesam. Ja meitene tiek pieņemta kā “*atotori*” (跡取り, atotori), tad šim process tiek izlaists. *Atotori* ir “*geišas mājas*” mantiniece. Meitene, kas pēc tam pārņems šo “*geišu māju*”. *Atotori* varēja būt *okāsan* meita, taču tā varēja arī būt meitene, kura tika adoptēta un pieņēma “*geišas mājas*” vārdu. *Atotori* tiek vērtēta gandrīz tik pat augstu cik *okāsan*. Meitenēm ir jāapkalpo *atotori* un jāizmanto augstākās pieklājības pakāpes, kad uzrunā, taču topošās *geišas* nedrīkstēja runāt, ja vien *atotori* nesāka runāt pirmā.⁴⁹

---

⁴⁶ Stages of a Kyoto geisha's career [pieejams internetā]
http://www.lizadalby.com/LD/ng_stages.html [atsauce 04.03.2019]

⁴⁷ 舞妓や芸妓（芸者）になるには？ (Kā kļūt par Maiko jeb Geišu?) [pieejams internetā]
<http://www.j-higa.net/culture/26geisha/geishaj.html> [atsauce 04.03.2019]

⁴⁸ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 47. lpp

⁴⁹ Mineko Iwasaki. *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002. 5. nodaļa [aplūkots elektroniskā versijā]

2.2. Otrā apmācību daļa - *minarai*

Minarai, tieši tulkojot, nozīmē “mācīties novērojot”. Topošajām *geišām* ir ik dienu jānovēro citas *geišas* un jāmācās no viņām.⁵⁰ *Minarai* tiek piešķirta viena pieredzējušāka *geiša*, kuru tad *geiša* sauc par “*onēsan*” (お姉さん, oneesan) jeb vecāko māsu, kam ir pienākums mācīt jaunākajai meitenei pareizas *geišu* manieres, uzvedību un dažādus citus ikdienas pienākumus. “Mācīties novērojot” nozīmēja pakāpeniski pierast pie *geišas* ikdienas, vienkārši esot ikdienā blakus citām *geišām*.⁵¹

Šis *minarai* jeb “mācīšanās novērojot” posms ilgst tikai aptuveni vienu līdz divus mēnešus. Tas ir laiks, kad topošajām *geišām* ir pirmā iespēja iepazīt “*očaju*” (お茶屋, ochaya). *Očaja*, tieši tulkojot, nozīmē “tējas namiņš”. Tā ir vieta, kur *geišas* izklaidē savus viesus. *Očajas* atrodas *hanamači* jeb *geišu* rajonos. *Minarai* kopā ar savu *onēsan* dodas uz “*ozašiki*” (お座敷, ozashiki) jeb vakariņām, kur *geišas* uzstājās. Taču *minarai* apmeklē šos pasākumus, tikai lai novērotu savu *onēsan* un mācītos.⁵² Šādā veidā topošā *geiša*, ne tikai varēs novērot *geišu* darbā, bet arī iepazīt potenciālos klientus. Reizēm *onēsan* atļauj *minarai* arī uzstāties, bet *minarai* tiks cieši uzraudzīta. *Miranai* krāso tikai apakšlūpu sarkanu, atšķirībā no *maiko*, kas krāso visas lūpas sarkanas. *Miranai* valkā *kimono*, kas ir līdzīgs *maiko kimono*, taču tas nav tik garš. *Minarai* valkā arī uz pusi īsāku “*obi*” (帯, obi) jeb jostu nekā *maiko*. (skat. 2.2.1.att.)⁵³

---

⁵⁰ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. xv. lpp

⁵¹ Dably. Turpat. 47. lpp

⁵² Mineko Iwasaki. *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002. 16. nodaļa [aplūkots elektroniskā versijā]

⁵³ Iwasaki. Turpat. 17. nodaļa

2.2.1.att. *Minarai* (pa kreisi) un *maiko* (pa labi) Kioto⁵⁴

2.3. Trešā apmācību daļa - *misedaši*

Pēc šī *minarai* perioda, topošajai *geišai* ir oficiālā debija kā *maiko* jeb “*misedaši*” (店だし, *misedashi*). *Misedaši*, tieši tulkojot, nozīmē “gatavs uzsākt darbu” un norāda uz to, ka topošā *geiša*, kas tagad skaitās kā “*maiko*”, ir gatava strādāt profesionāli.⁵⁵ Kioto topošā *geiša* tika saukta par *maiko*, taču Tokijā viņas sauca par “*hangjoku*” (半玉, *hangyoku*) vai par “*ošaku*” (御酌, *oshaku*).⁵⁶

---

⁵⁴ Geisha, and artist, Geiko woman of art [pieejams internetā]<https://sites.google.com/site/kayukailessons/geisha-and-artist-geiko-woman-of-art> [atsauce 10.03.2019]

⁵⁵ Mineko Iwasaki. *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002. 19. nodaļa [aplūkots elektroniskā versijā]

⁵⁶ Eleanor Underwood. *Life of Geisha*. Smithmark Publishers. 2000. 34.lpp

Maiko ir specifiska frizūra, ko sauc par “*varešinobu*” (割れしのぶ, wareshinobu). Tā ir pirmā frizūra, ko valkā, kad tikko kļūst par *maiko*. Mati tiek saņemti uz augšu un ievaidoti vienā masā galvas augšpusē un nostiprināti ar sarkanām zīda auklām un izgreznoti ar “*kanzaši*” (簪, kanzashi) jeb matadatas ornamentu.⁵⁷ (skat. 2.3.1.att.)

2.3.1.att. *Varešinobu* matu sakārtojums⁵⁸

Jaunajā *maiko* valkā *kimono* kuram ir sarkana apkaklīte. Laikam ejot uz priekšu, šī apkaklīte tiek rādīta mazāk un mazāk. Līdz brīdim, kad *maiko* kļūst par *geišu*, tad

⁵⁷ Mineko Iwasaki. *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002. 17. nodaļa [aplūkots elektroniskā versijā]

⁵⁸ 割れしのぶ最後 (Pēdējais Varešinobu) [pieejams internetā] <https://ochaya.kyo2.jp/e491681.html> [atsauce 10.03.2019]

tiek “apgriesta apkaklīte” un tad šī apkaklīte ir balta.⁵⁹ Šo procesu sauc par “*erikae o suru*” (襟替えをする, *erikae o suru*).⁶⁰

Kad *minarai* kļūst par *maiko*, notiek ceremonija, kuras laikā tiek veikts rituāls, ko sauc par “*sansan-kudo*” (三三九度, *sansan-kudo*). Šis rituāls tiek veikts arī kāzu ceremonijās. Tā laikā jaunā *maiko*, viņas *onēsan* un citas *geišas* izdzer rituāla sakē (酒, *sake*) glāzi. Šis rituāls tiek uzskatīts par ļoti svarīgu, jo tas simbolizē jaunās *maiko* saikni ar pārējām *maiko* un *geišām*.⁶¹

Jaunā *maiko* uzstājas tieši tā pat kā *geišas*. Viņas dodas uz *ozašiki* un veic priekšnesumus, tieši tā pat kā *geišas*, uztur interesantas sarunas ar klientiem, lej dzērienus, dejo, dažreiz dzied un spēlē *šamisen* instrumentu, un tajā pašā laikā vēl aizvien apmeklē dažādas nodarbības un papildina savas prasmes. Taču *maiko* nopelna krietni mazāk, jo vēl netiek uzskatīta par piltiesīgu mākslinieci.

Jaunās *maiko* ir ļoti aizņemtās. *Maiko* ceļas visai agri un dienu uzsāk ar brokastīm pēc kurām seko deju vai *šamisen* nodarbību apmeklēšana. Tad *maiko* atgriežas “*geišu mājā*” lai paēstu un gatavotos *ozašiki* viesībām, uzklājot visu meikapu un ietērptoties *kimono*, kas var prasīt pat vairākas stundas. Jaunā *maiko* atgriežas mājās tikai pēc pusnakts. Un tad tas viss sākas no jauna. *Maiko* ir tikai divas brīvdienas mēnesī.⁶²

Pēc viena gada *maiko* posmā, meitene drīkst sākt krāsot abas lūpas, viņas matu ornamentu vairs nav tik krāšņi, un viņai ir jāizskatās izsmalcinātākai. (skat. 2.3.2.att.)

---

⁵⁹ Mineko Iwasaki. *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002. 19. nodaļa [aplūkots elektroniskā versijā]

⁶⁰ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 330. lpp

⁶¹ Dalby. Turpat. 42. lpp

⁶² A day of Maiko. [pieejams internetā] http://www.maiko-kyoto.jp/average_day/index.html [atsauce 10.03.2019]

2.3.2.att. Pierdzējušāka maiko (pa kreisi) un jauna maiko (pa labi)⁶³

Savukārt, pēc diviem līdz trīs gadiem, *varešinobu* matu sakārtojums nomainās uz *ofuku* matu sakārtojumu. (skat. 2.3.3.att.) Matu ornamentu ir daudz vienkāršāki, nav tik krāšņi. Var mazāk redzēt šo sarkano apkaklīti. Viņa izturās kā mentore jaunākajām *maiko*.

---

⁶³ Stages of a Kyoto geisha's career [pieejams internetā]
http://www.lizadalby.com/LD/ng_stages.html [atsauce 11.03.2019]

2.3.3.att. *Ofuku* matu sakārtojums⁶⁴

2.4. Kļūšana par *geišu* jeb *geiko*

Kā jau autore pirms tam pieminēja, maiko kļūstot par *geišu* (Kioto tās sauc par “*geiko*” (芸子, *geiko*)) “apgriež apkaklīti” jeb veic rituālu, ko sauc par “*erikae o suru*”. Tas parasti notiek aptuveni četrus līdz piecus gadus esot *maiko* posmā, kad meitenei ir aptuveni divdesmit gadi. Šis process ir kā rituāls, kur meitene top par sievieti.⁶⁵

Geiša turpina dzīvot “*geišu* mājā” un atmaksā par visu, kas ir ieguldīts viņas apmācību laikā. Šajā laikā *geišai* ir arī jāapmāca citas jaunās topošās *geišas*. Kad viss ir atmaksāts un *geiša* ir pietiekoši finansiāli patstāvīga, viņa var izvākties no “*geišu* mājas”, ja vēlas. Taču izņēmums ir *atotori*, ko autore iepriekš pieminēja, jeb mantiniece.⁶⁶

---

⁶⁴ Geisha Hairstyles [pieejams internetā] http://www.lizadalby.com/LD/newgeisha_hair.html [atsauce 11.03.2019]

⁶⁵ Mineko Iwasaki. *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002. 26. nodaļa [aplūkots elektroniskā versijā]

⁶⁶ Iwasaki. Turpat. Ievads.

3. *Geišas un prostitūcija*

Japānā izklaides industriju Edo perioda laikā (1600-1867), it īpaši izklaides industriju, kurā piedalījās sievietes, ļoti cītīgi novēroja valdība. Prostitūcija bija legāla, taču tikai un vienīgi, ja bija iegūta licence un viss tika kontrolēts. Protams bija arī nelegāla prostitūcija, kas bija liela problēma Japānā. Taču, kā jau visur, tā vai tā sievietes uzņēmās risku un turpināja savu darbu.

Viszināmākie reģioni, kur bija legāla prostitūcija, bija Šimabara, kas atradās Kioto, un Jošivara, kas atradās Edo (tagadējā Tokijā). Šajos reģionos prostitūcija tika atļauta un tika kontrolēta līdz pat 1957. gadam. "Kontrolē" visburtiskākajā nozīmē. Šiem reģioniem bija apkārt sienas, ko regulēja valdība. Taču tas nenozīmēja, ka šajos reģionos nevarēja uzstāties geišas. *Geišām* arī bija atļauts strādāt šajos reģionos, taču viņām bija ar likumu aizliegts stāties dzimumattiecībās.⁶⁷

Taču jautājums par *geišām* un prostitūcija pacēlās jau kad parādījās šī profesija. Pat ja oficiāli, pēc likuma, *geišām* nebija atļauts nodarboties ar prostitūciju, tā ne vienmēr bija patiesība. Taču ja bija *geišas*, kas pārkāpa likumu, nesimbolizē visas *geišas*.

3.1. Kā atšķirt *geišu* no *jūdžo*

Pirms 1957.gada, kad prostitūcija bija legāla un valdība to kontrolēja, japāņu prostitūtas sauca par *jūdžo*, kā pirms tam autore jau pieminēja. "*Tajū*"(太夫, tayū) bija vēl viens veids kā dēvēja prostitūtas, taču to vairāk izmantoja Kioto. *Jūdžo*, *tajū* un *oiran* bija ļoti greznas. Tām matos bija lielas, spožas rotas. Tās nēsāja ļoti greznus un smagus *kimono*, un *obi* jeb josta bija sasieta priekšpusē, nevis kā *geišām* aizmugurē.⁶⁸ (skat. 3.1.1.att.)

---

⁶⁷ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 56. lpp

⁶⁸ Cecilia Segawa Seigle. *Yoshiwara: The Glittering World of the Japanese Courtesan*. University of Hawaii Press. 1993. 174. lpp

3.1.1.att. *Tajū* no Šimabaras, Kioto. 1890⁶⁹

3.2. *Mizuage* jeb meitenes nevainības pārdošana

Mizuage ir termins, kas *geišu* pasaulē ir visai sarežģīts. Artūrs Goldens savā grāmatā “*Geišas atmiņas*” apraksta *geišu* sarežģīto dzīvi un piemin arī “*mizuage*” jeb jaunu meiteņu nevainības pārdošanu augstākajam solītājam.⁷⁰ Artūrs Goldens, rakstot šo grāmatu, kas pieder vēsturiskās daiļliteratūras žanram, intervēja Mineko Ivasaki. Taču vēlāk Mineko Ivasaki iesūdzēja tiesā rakstnieku, jo viņa uzskatīja, ka grāmata ir aizvainojums japāņu kultūrai. Intervijā Mineko Ivasaki saka: “Viss ir nepareizs šajā grāmatā. *Geišu* nesita ar pakaramo un nesakropļoja. Ir ļoti strikts noteikums, ka *maiko* un *geišas* nekad nedrīkst sist. Mēs esam kā dārgakmeņi un *okijas* (*geišu* mājas)

⁶⁹ Courtesans and Geisha [pieejams internetā]

http://www.lizadalby.com/LD/newgeisha_tayu.html [atsauce 16.03.2019]

⁷⁰ Arthur Golden. *Memoirs of a Geisha*. Random House. 1997. 19. nodaļa

labklājība ir atkarīga no mums.”⁷¹ Skaidri ir redzama Mineko Iwasaki neapmierinātība pret šo grāmatu. Taču šis apgalvojums nenoliedz to, ka “*mizuage*” netika veikta vispār.

Mineko Iwasaki turpina: “Sistēma, pēc kuras darbojās *geišas*, tika izveidota 1873. gadā un nav izmainījusies kopš tā laika. Pat ja dažas *geišu* mājas piedalījās prostitūcijā, lielākā daļa to nedarīja, un uzskats, ka visas *geišas* guļ ar saviem klientiem, ir aplams. Mēs esam lepnas, veiksmīgas sievietes, kurām ir tiesības pār savu ķermeni.”⁷²

Bijusī *geiša* Mineko Iwasaki savā grāmatā “*Geiša*” raksta: “Kad biju *maiko* jau vairāk nekā divus gadus, bija pienācis mirklis manai *mizuage*, ceremonijai, kas svin *maiko* ceļu augšup. *Maiko* nomaina savu matu sakārtojumu piecas reizes, simbolizējot soļus *geišas* tapšanas procesā. *Mizuage* ceremonijā, kurā tiek nogriezta daļa matu, simbolizējot meitenes pāriešanu sievietes dzīvē, viņa pieņem pieaugušāku matu sakārtojumu. To var salīdzināt ar “saldajiem sešpadsmit” rietumos. Es pajautāju savai mammai Masako, vai man ir jājautā savien klientiem, lai tie samaksā par *mizuage* ceremoniju. Viņa tikai smējās un teica: “Par ko tu runā? Es tevi esmu izaudzinājusi būt patstāvīgai, profesionālai sievietei. Mums nevajag vīriešu palīdzību šeit. *Okija* par visu parūpēsies.”⁷³

Mineko Iwasaki, ko grāmatas “*Geišas* atmiņas” autors Artūrs Goldens intervēja, izklāsta par to, kas īstenībā *geišām* bija “*mizuage*”. Tam nebija nekādas sastības ar meitenes nevainības pārdošanu. Šajā ceremonijā pat nebija neviena vīrieša klātbūtnes.

Savukārt, tālāk savā grāmatā Mineko Iwasaki raksta: “Šimabara bija licencēts reģions, kur sievietes zināmas kā *oiran* un *taju* veica savu tirdzniecību, taču viņām bija arī dažādas tradicionālās japāņu prasmes. Jauna *oiran* arī piedzīvoja rituālu, ko sauca par “*mizuage*”, taču tas sastāvēja no vīrieša, kas samaksāja lielu summu naudas, meitenes nevainības atņemšanas.”⁷⁴

---

⁷¹ ‘Memoirs of a Geisha’ muse vents spleen at author [pieejams internetā] <https://www.japantimes.co.jp/community/2001/05/01/events/memoirs-of-a-geisha-muse-vents-spleen-at-author/#.XNh0SI77T-g> [atsauce 16.03.2019]

⁷² Turpat.

⁷³ Mineko Iwasaki. *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002. 26. nodaļa [aplūkots elektroniskā versijā]

⁷⁴ Iwasaki. Turpat. 32. nodaļa

Šis “*mizuage*” rituāls bija praktizēts *oiran* pasaulē un tiek jaukt ar to, ka *geišas* šo arī praktizēja. Taču, protams, līdz galam nav zināms, kas īsti ir patiesība.

Liza Dalbī savā darbā “*Geiša*” apraksta savu pieredzi, kad kādu vakaru viņas klients vēlējās vairāk iztaujāt Lizu un uzzināt, cik daudz viņa ir izpētījusi par *geišu* pasauli, jautājos par to vai viņa zin kas ir “*mizuage*”. Tālāk šis vīrietis turpina ar visai detalizētu izklāstu par to, kas ir “*mizuage*” jeb meitenes nevainības atņemšana. Lizas Dalbī okāsan izstāstīja, ka viņa savu “*mizuage*” piedzīvoja, kad viņai bija tikai sešpadsmit.⁷⁵ Taču, lašot šo grāmatas daļu, liek saprast, ka tas šīm *geišām* nebija kaut kas negatīvs.

Tālāk Liza Dalbī jautāja par to kā ir tagad. Uz ko viņas *okāsan* atbildēja ar: “Tagad viss ir mainījies. Vairs nav *mizuage* ceremonijas, ar vai bez olām. Visas *maiko* ir gājušas vidusskolā, tāpēc viņas nav tik nezinošas kā mēs bijām, vai ne Ičiūme? Viņas pašas izvēlās savus partnerus un patronus, kad ir gatavas. Tas nav tas pats kas “*mizuage*”.”.

Tātad dažās “*geišu* mājās” *mizuage* norisinājās un dažās nenorisinājās. Bakalaura darba autores prāt, *geišu* pasaule ir tik noslēpumaina, ka nevar zināt vairs, kas ir patiesība un kas ne.

---

⁷⁵ **Liza Dalby.** *Geisha*. Vintage. 2000. 115. lpp

4. *Geišu* māksla

4.1. *Šamisen* instruments

Geišām ir teiciens “*Sanbon ga areba, taberareru*” (三本あれば、食べられる, *sanbon areba, tabrerareru*), kas nozīmē, ja tev ir trīs stīgas, tad tu vari ēst.⁷⁶ Kas parāda, cik svarīgi *geišam* bija mācīties un spēlēt japāņu tradicionālo instrumentu *šamisen*. (skat. pielikumu Nr.1, 1.1.att.) *Šamisen* in japāņu stīgu instruments, kuram ir koka rāmis ar tukšu dobumu un tas ir pārklāts ar stingri izstieptu ādu. Dārgākiem instrumentiem – kaķa ādu, lētākiem – suņa ādu.

Geišām ir ļoti nopietna attieksme pret *šamisen* instrumenta spēles mācīšanos. Pat ja *geišas*, kas vairāk fokusējas uz dejošanu, publiski neuzstājās ar *šamisen* spēlēšanu, viņas mācījās kā spēlēt *šamisen* un dziedāt, jo tādā veidā viņa varēja dziļāk izparst deju.

Jebkur kur bija *geišas*, bija arī *šamisen* instrumenti. Neskatoties uzvaldības aizliegumiem, *šamisen* tā pat spēlēja visur.

Pat 20. gadsimta beigās *šamisen* bija vēl aiz vien populārs, līdz ar rietumu instrumentiem, tādiem kā klavierēm, vijoli un ģitāru, un arī citiem japāņu tradicionālajiem instrumentiem kā *koto*. *Šamisen* nedraudz pazušana, jo līdz pat mūsidenām, tas ir neatņemama sastāvdaļa *geišu* pasaulē.⁷⁷

Geišas mācās mūziku spēlēt uz *šamisen* instrumenta tikai klausoties no dzirdētā un atkārtojot. Tas ir visai sarežģīti. *Šamisen* mūzika pati par sevi nav saprotama, taču tai vienmēr jābūt papildinātai ar dziedāšanu, kas kopā prasa visai lielu koncentrēšanos un piepūli.⁷⁸

No *geišas*, kura uz viesībām ir atnesusi līdz *šamisen*, tiek sagaidīts, ka viņa var nospēlēt jeb ko, jo viņa ir profesionāla. Taču *šamisen* spēlētāja priekšnesumā tiek

---

⁷⁶ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 257. lpp

⁷⁷ Dalby. Turpat. 259. lpp

⁷⁸ Dalby. Turpat. 260. lpp

uzskatīta par fonu. Instruments prasa daudzu gadu mācības, tādēļ daudzas meitenes, nevēlas kļūt par *geišām* tieši šī iemesla dēļ.

4.2. Deja

Ļoti svarīga sastāvdaļa no *geišu* priekšnesumiem bija deja. Svarīgākais laiks *geišu* ikdienā bija trīs nedēļu periods pavasarī, kad zied ķiršu ziedi, un trīs nedēļu periods rudenī. Šajos laikos *geišas* uzstājas ar saviem priekšnesumiem. Kā piemēru, autore apraksturo tieši Pontočō reģiona *geišu* dzīvi.

Šīs dejas saucās “*Kamogava odori*” jeb Kamo upes dejas un tiek dejotas jau kopš 1872. gada līdz pat mūsdienām. Šajā laika posmā *geišas* ir patīkami satrauktas un velta ļoti daudz laika, laik praktizētu un pilnveidotos. *Geišas*, kas dzied un spēlē *šamisenu*, nodrošina muzikālo pavadījumu *geišām*-dejojājām. Jaunās *maiko* uzstājas ar vienkāršu deju, taču pieredzējušās *geišas* uzstājas ar teatrikālu uzvedumu. Taču *maiko* greznie tērpi parasti pievērš vairāk uzmanību nekā *geišas*.⁷⁹

Geišu okāsan ir visstingrākie kritiķi un norāda uz priekšnesuma kvalitāti. Ik dienu *okāsan* savāc visas meitenes kopā, lai apspriestu un uzlabotu *geišu* uzstāšanos.

Programmā ietilpst arī vismaz viens priekšnesums, kas ir iedvesmots no *Kabuki* teātra. Kad *geišas* uzstājas ar šādu priekšnesumu, protams, visas lomas spēlē sievietes. Tas varētu būt interesanti cilvēkiem, kas ir pieraduši, ka *Kabuki* sieviešu lomas parasti spēlē vīrieši.

Pontočō reģiona ielas parasti no rītiem ir visai klusas. Vēlo vakaru dēļ, *geišām* patīk vēlu celties. Taču sajā periodā, kad ir dejas, izmēģinājumi un nodarbības aizņemt laiku, vēl papildus darbam kā parasti vakaros. Daudzas *geišas* lepojas ar to, ka ir spējīgas nostrādāt vēlās stundas un vēl piecelties agri lai ietu uz mēģinājumiem.

80

---

⁷⁹ Liza Dalby. *Geisha*. Vintage. 2000. 15. lpp

⁸⁰ Dalby. Turpat. 16. lpp

4.3. Mode: apģērbs, kosmētika un mati

4.3.1. *Geišu* apģērbs

Kimono (着物, kimono) ir viena no svarīgākajām lietām *geišu* pasaulē. *Geišas* bez šī tradicionālā apģērba nevar iedomāties. *Geišas* ikdienā valkā *kimono*, kuram mugurpusē ir dziļš izgriezums, kas atklāj kakla lejasdaļu. Šī kakla daļa skaitījās savā ziņā erotiski *geišu* plaukuma laikos.

Geišas, līdz laikam, kad Japāna sāka modernizēties, tika uzskatītas par modes etalonu. Viņas vienmēr tika līdzī laikiem un bija vislabāk tērpušās dāmas valstī. Taču *kimono* ir arī pati dārgākā daļa no *geišu* profesijas izmaksām. *Kimono* var izmaksāt pat vairākos desmit tūkstošos eiro. Taču *kimono* parasti ir rokām taisīts no augstas kvalitātes zīda.

Geišas kimono skapim bija jāatbilst visiem gadalikiem, vairāk nekā parastai sievietei. Jaunajā gadā *geiša* velk melno, garu *kimono*, ko sauc par “*kuro mon-cuki*” (黒紋付, kuro mon-tsuki), taču sākoties janvārim jāvelk tāds pats *kimono* tikai citā krāsā. Februārī un martā *geišai* jāvelk divu slāņu *kimono* jeb “*nimae gasane*”. Aprīlī formālos pasākumos *geišam* jāvalkā *kimono* ar polsterētām vīlēm, taču maijā bez polsterētām vīlēm. Un tā tālāk.⁸¹

Krāsas arī ir ļoti svarīgas *geišu* ģērbtuvē. Krāsas ir arī savienotas ar gadu mēnešiem, piemēram, janvārī – gaiši zaļa krāsa pārklāta ar violetu. *Kimono* ideja ir nevis izcelties, bet tieši otrādi harmonizēties ar apkārtējo vidi.⁸² (skat. Pielikumu Nr.1 1.2. att.)

4.3.2. Kosmētika

Geišu baltās krāsotās sejas pazīs gandrīz jebkurš katrs. Šo balto krāsu sauc par “*šironuri*” (白塗り, shiro nuri). Iemesls, kāpēc *geišas* izvēlējās šādu meikapu, ir visai vienkāršs. Baltu seju bija vieglāk ievērot tumšajos vakaros, sveču gaismā, kas bija ļoti

⁸¹ **Liza Dalby.** *Geisha*. Vintage. 2000. 305. lpp

⁸² **Dalby.** Turpat. 306. lpp

svarīgi *geišām*, jo viņas strādāja tikai vakaros. Taču mūsdienās šis baltās sejas vairs nav vajadzīgs, jo pastāv mākslīgais apgaismojums, taču vēl aizvien ir saglabājušās tradīcijas un *geišas* krāso sejas baltā krāsā.

Geišas iekrāso kakla aizmugurē baltu, bet atstājot divas vai trīs svītras neiekrāsotas. Divas svītras saucās “*eri-aši*” (衿足, eri-ashi), kas skaitījās variāk neformāli, taču trīs svītras saucās “*sanbon-aši*” (三本足, sanbon-ashi), kas bija tikai formāliem pasākumiem. (skat. Pielikuma Nr.1 1.3. un 1.4. att.)

4.3.3. Mati

Geišas mati arī ir neatņemama sastāvdaļa. *Geišas* apmeklē frizieri vismaz vienreiz nedēļā. Frizūras ir dažādas, atkarīgas no tava statusa. Pašas augstākās *geišas* valkā parūkas.

Geišu mācekļēm ir piecas dažādas frizūras. Trīs no tām parāda savu mācekļa statusu, bet pārējās divas ir speciālie gadījumiem. Savukārt, *geišai*, kas jau pabeigusi savas apmācības ir vismaz četras frizūras.

Sākumā topošajām *geišām* ir jāaudzē savi mati un tos nav atļauts girezt, jo vēlāk matu frizūras tiek veidotas no pašas matiem.

Kā jau autore pirms tam pieminēja topošās *geišas misedaši* periodā valkā frizūru, ko sauc par *varešinobu*. Šis stils piesaista cilvēku uzmanību, jo tajā tiek izmantoti ļoti grezni “*kanzaši*” jeb matu ornamentī. Topošajai *geišai* ir jāguļ uz “*omaku*” jeb koka kastītes ar mazu spilventiņu, lai nesabojātu frizūru. (skat. Pielikuma Nr.1 1.5.att.)

Kad *geiša* sasniedz 18 gadu vecumu vai pabeidz trīs gadu apmācības, tā sāk valkāt “*ofuku*” matu sakārtojumu. (skat. Pielikuma Nr.1 1.6.att.)

“*Sakko*” matu sakārtojums tiek valkāts, iepriekš pieminētajai, *erikae* ceremonijai. Tas simbolizē mācību beigas un tiek valkāts vienu mēnesi. (skat. Pielikuma Nr.1 1.7.att.)

“*Jakko-šimada*” ir matu sakārtojums, kas ir tikai priekš jaunā gada un speciāliem notikumiem. Šajā frizūrā ir speciāli *kanzaši* veidoti no rīsiem. (skat. Pielikuma Nr.1 1.8.att.)

Pēdējā frizūra ir “*kazujama*”, kura ir domāta tikai speciāliem pasākumiem. (skat. Pielikuma Nr.1 1.9.att.)

Pēc apmācībām *geiša* var gulēt atkal uz parasta spilvena, taču viņai ir jābūt vairākam parūkām. Šīs parūkas var maksāt pat vairākus tūkstošus eiro un ir izgatavotas no cilvēku matiem, speciāli *geišām*.

5. Aptauja par *geišu* izpratni Latvijā

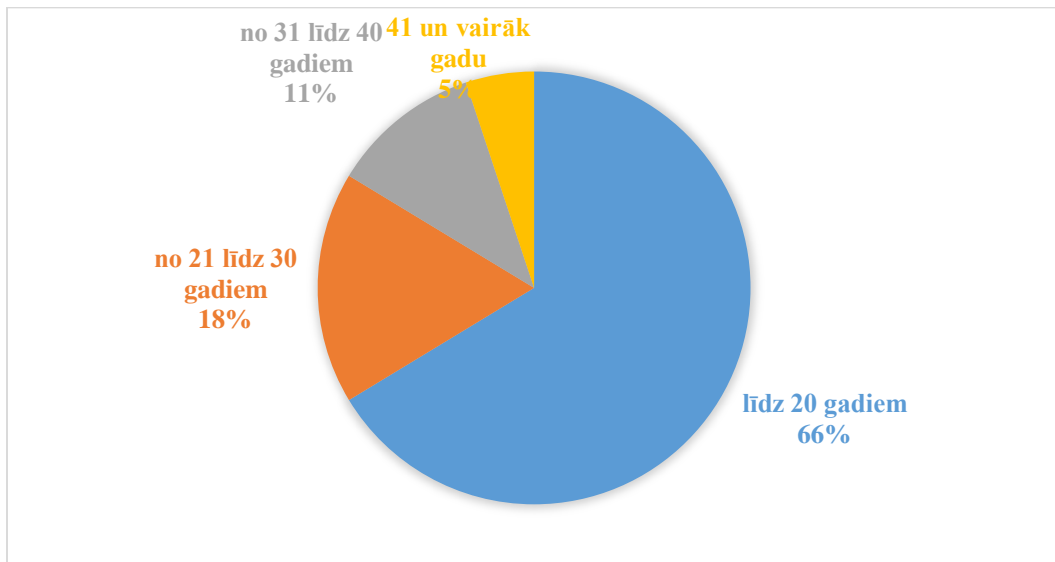
5.1. Pētījuma metodika

Lai realizētu bakalaura darba uzdevumus, kā autore izvēlējās aptaujas metodi kā pētīšanas metodi. Aptauja tika izplatīta ar interneta palīdzību, caur sociālajiem tīkliem un elektronisko pastu. Aptaujas periods bija no 2019. gada 25. februāra līdz 2019. gada 2. aprīlim. Aptauja tika veidota latviešu valodā, jo mērķa auditorija bija Latvijas iedzīvotāji.

Aptaujas sākumā, respondentiem tika piedāvāts īss ievads, kurā autore iepazīstināja ar sevi un savu pētījumu. Anketa, kuru izmantoja aptaujas ietvaros, sastāvēja no astoņiem jautājumiem. (skat. Pielikums Nr.2)

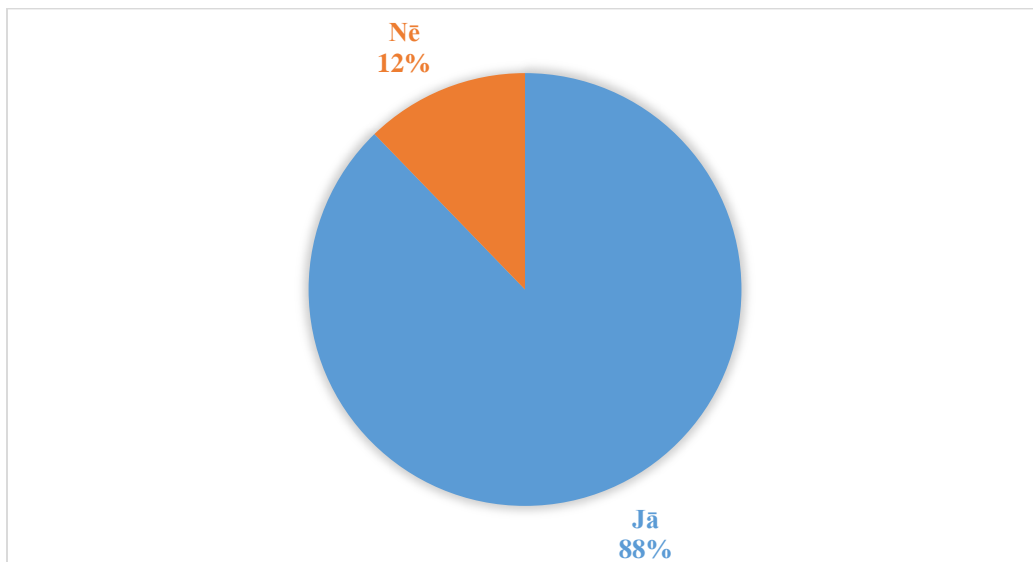
5.2. Pētījuma rezultāti un analīze

Kopumā tika aptaujāti 98 Latvijas iedzīvotāji. Vecuma ierobežojums netika noteikts, lai pētījumā tiktu pārstāvētas dažāda vecuma grupas. Aptaujā piedalījās 66% (65) respondentu vecumā līdz 20 gadiem, 18% (17) respondentu vecumā no 21 līdz 30 gadiem, 11% (11) respondentu vecumā no 31 līdz 40 gadiem un 5% (5) respondentu vecumā no 41 gada un uz augšu. Autore paredzēja, ka respondenti pārsvarā būs jaunieši, jo anketu izplatīja ar interneta palīdzību, kā rezultātā mērķauditoriju padarot par interneta lietošanā aktīvo sabiedrības daļu.

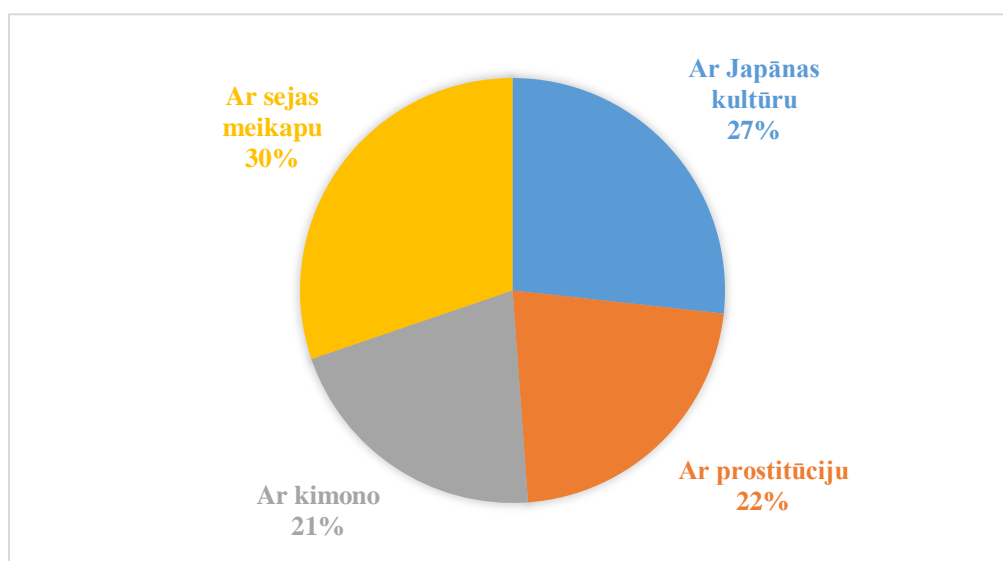
5.2.1.att. Respondentu sadalījums pēc vecuma, procentos

Anketas otrajā jautājumā respondentiem bija jāatbild, vai zina kas ir *geiša*. Lielākā daļa, 86% (86), respondentu atbildēja apstiprinoši, taču 12% (12) respondentu atbildēja, ka nezina, kas ir *geišas*. Tā kā darba autore vēlējas noskatīties respondentu domas par to, kas ir *geišas* un ar ko respondentiem tās asociējās, tad 12%, kas atbildēja noraidoši, anketu varēja neturpināt.

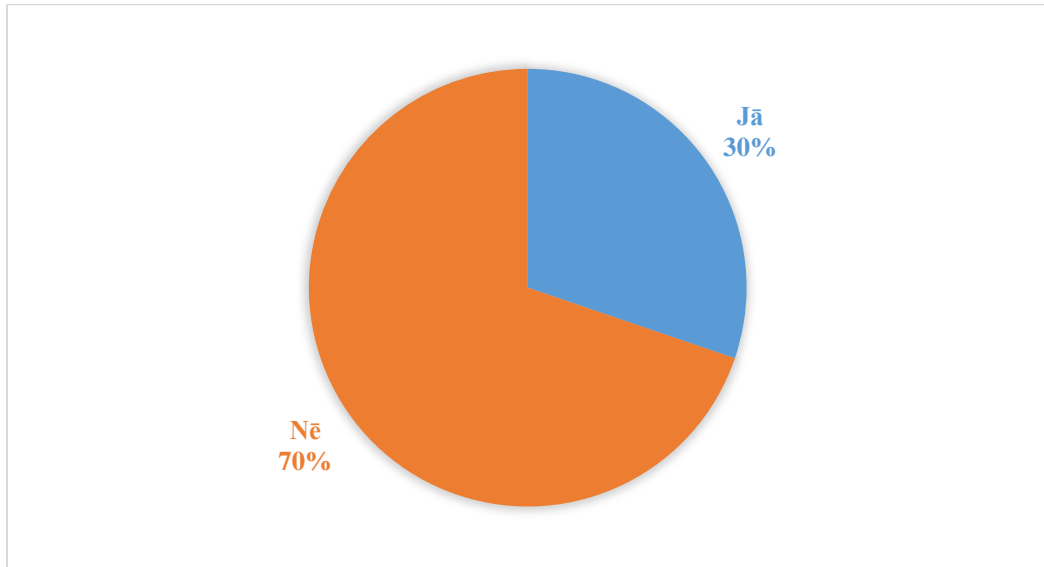
5.2.2.att. Respondentu atbilžu sadalījums uz jautājumu "Vai Jūs zināt kas ir *geiša*?", procentos

Trešais jautājums bija atvērtais jautājums un respondenti atbildes lauciņā varēja ierakstīt jeb ko, kas viņiem asociējas ar vārdu “*geiša*”. Darba autore apkopoja visas atbildes četrās kategorijās: Japānas kultūra, sejas meikaps, *kimono* un prostitūciju. Piemēram, atbildes “balta seja” un “sarkanas lūpas” iekļaujas kategorijā “sejas meikaps”. 30% (26) respondentiem “*geiša*” asociējas ar sejas meikapu, 27% (23) ar Japānas kultūru vispārīgi, 22% (19) ar prostitūciju, savukārt 21% (18) ar *kimono*. Autore bija respondentu dažādajās atbildēs, taču šādas atbildes arī paredzēja jau pirms aptaujas.

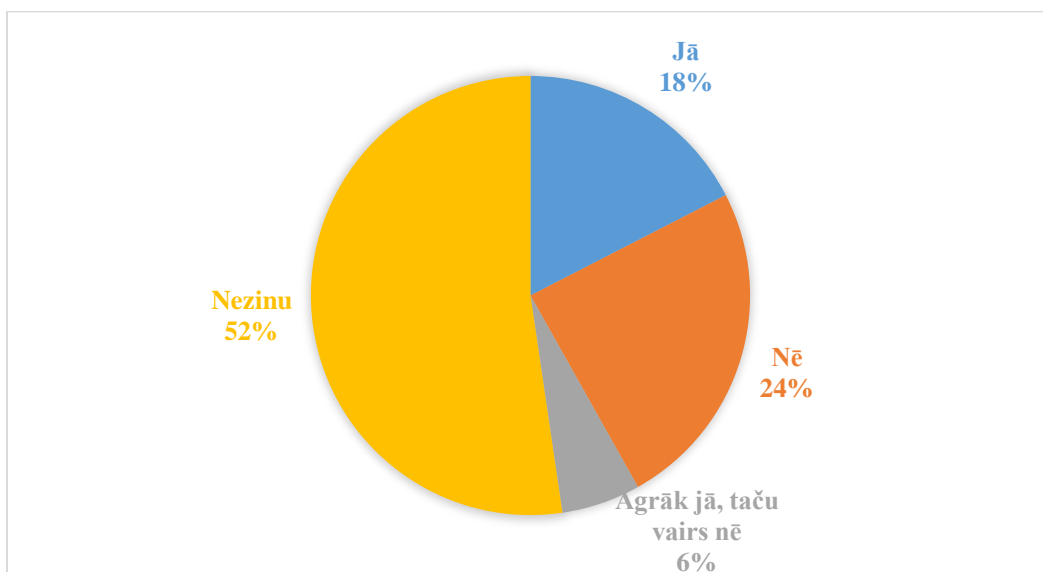
5.2.3.att. Respondentu atbilžu sadalījums uz jautājumu “Kad izdzirdat vārdu “*geiša*”, ar ko Jums tas asociējas?”, procentos

Ceturtajā jautājumā darba autore iekļāva fotogrāfiju ar sevi pašu tērptu *kimono* tērptu *kimono* un respondentiem bija jāpauž savs viedoklis, attēlā redzamā ir *geiša*. Darba autore ar šādu gadījumu ir saskārusies pirms tam, kad cilvēki jautājuši, vai attēlā redzamā ir *geiša*, jo viņai mugurā ir *kimono*. 70% (60) respondentu atbildēja, ka attēlā redzamā nav uzskatāma par *geišu*. Zem atbildes bija iespēja arī uzrakstīt iemeslu. Respondentu atbildes bija, piemēram, nē, jo *kimono* var uzvilkt jebkurš. Savukārt, 30% (26) atbildēja ar “jā”, kas apstiprina darba autores domas, ka daļai iedzīvotāju nav saprašanas, kas īsti ir *geiša*.

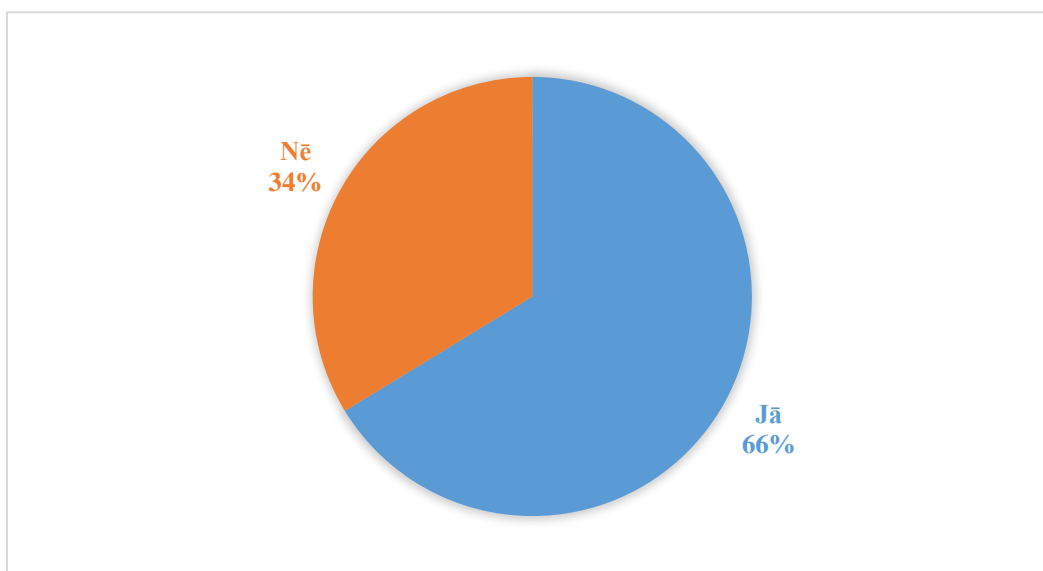
5.2.4.att. Respondentu atbilžu sadalījums uz jautājumu "Vai Jūs domājat, ka šī meitene fotogrāfijā ir *geiša*?", procentos

Nākamais jautājums bija par *geišām* un prostitūciju, par ko tiek diskutēts jau kopš seniem laikiem. 52 % (45) respondentu atbildēja, ka nezina, 24% (21) atbildēja ar "nē", 18% (15) atbildēja ar "jā", savukārt 6% (5) uzskatīja, ka agrāk *geišas* nodarbojās ar prostitūciju, bet šobrīd vairs nē. Autore jau paredzēja, ka liela daļa respondentu nezinās atbildi uz šādu jautājumu. Iemesli šim var būt dažādi. Viens no tiem varētu būt, ka Latvijā tiešām ir pārāk maz informācijas par šo mistisko *geišu* pasauli. Taču vēl iemesls varētu būt, ka cilvēki nevēlas atbildēt uz šādu neērtu jautājumu.

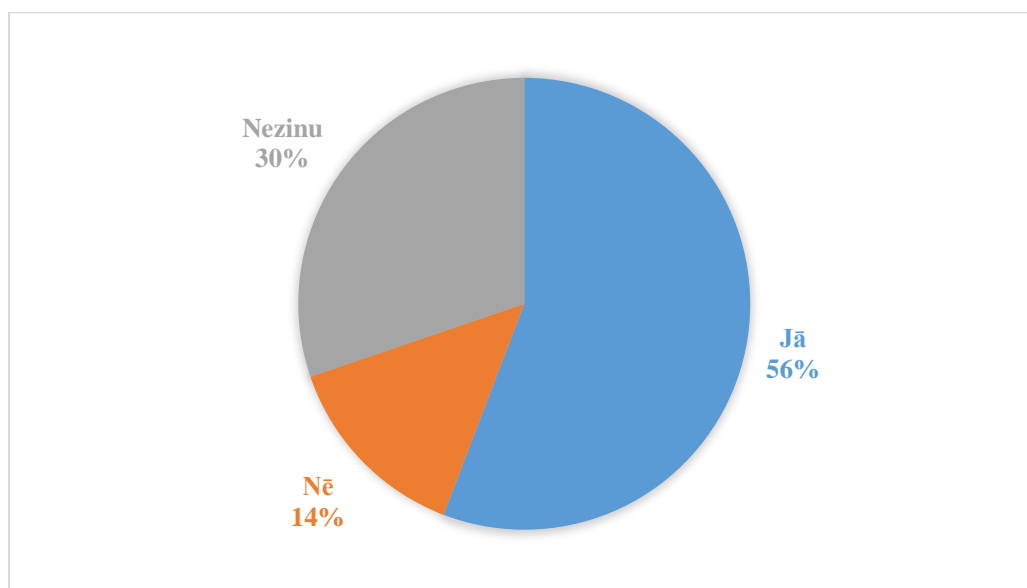
5.2.5.att. Respondentu atbilžu sadalījums uz jautājumu “Vai Jūs prāt geišas nodarbojas ar prostitūciju?”, procentos

Sestais jautājums bija par “*mizuage*” jeb jaunu meiteņu nevainības pārdošanu augstākajam solītājam. Uz šo jautājumu 66% (57) respondenti atbildēja, ka zina, savukārt, 34% (29) atbildēja noraidoši. Apstiprinošā atbilde, iespējams, varētu būt dēļ grāmatas un filmas “*Geišas atmiņas*”, kas iekļauj tematiku par “*mizuage*”.

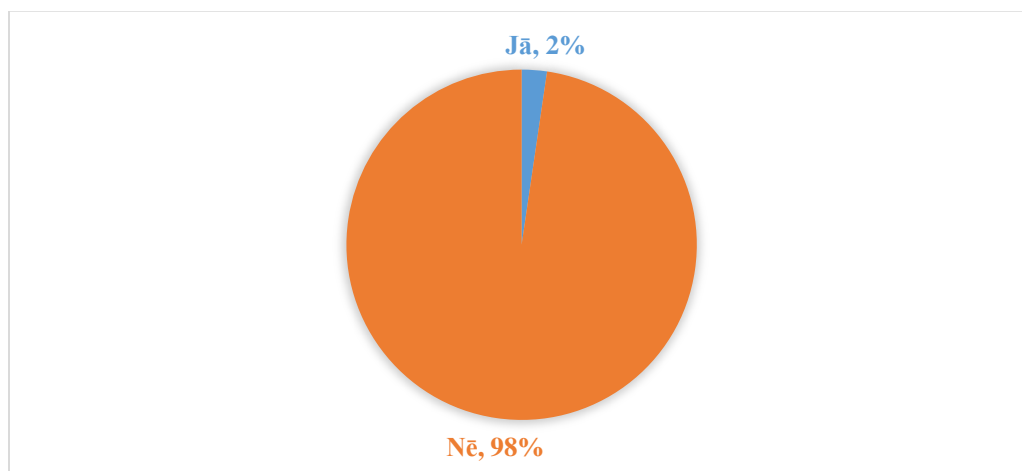
5.2.6.att. Respondentu atbilžu sadalījums uz jautājumu “Vai Jūs esat dzirdējis kas ir “*mizuage*” jeb meiteņu nevainības pārdošana?”, procentos

Septītais jautājums bija par respondentu viedokli, vai geišas pastāv mūsdienās. 56% (48) atbildēja apstiprinoši, 14% (12) atbildēja noraidoši, savukārt, 30% (26) respondentu atbildēja, ka nezina.

5.2.7.att. Respondentu atbilžu sadalījums uz jautājumu “Vai Jūsaprāt *geišas* vēl aiz vien pastāv?”, procentos

Pēdējais aptaujas jautājums bija par *geišu* pirmsākumiem, vīriešiem *geišām* jeb *taikomoči*. Uz šo jautājumu 98% (84) respondentu atbildēja noraidoši, ko darba autore jau bija paredzējusi, jo šis fakts ir visai maz zināms pasaulē. Tikai 2% (2) atbildēja ar “jā” uz šo jautājumu.

5.2.8.att. Respondentu atbilžu sadalījums uz jautājumu “Vai Jūs zināt, ka pirmās *geišas* bija vīrieši?”, procentos

Secinājumi

Bakalaura darba izveides laikā darba autore nonāca pie sekojošiem secinājumiem:

1. *Geišu* kultūra ir ļoti noslēpumaina pasaule. Viena no *geišu* tradīcijām ir klusēšana un savas pieredzes neizpaušana ār pasaulei, tādēļ par šo tēmu ir spriest visai maz un daudz informācija var būt maldinoša.
2. *Geišu* kultūra Tokijā un Kioto reģionā var atšķirties. Vienā reģionā tiek praktizēts tas, ka *geišas* var dzīvot savos dzīvokļos, taču otrā tu nekādā gadījumā nevarēsi kļūt par *geišu*, ja nedzīvosi “*geišu* mājā”.
3. Pasaulē ir visai maz zināms fakts, ka pirmās *geišas* patiesībā bija vīrieši, nevis sievietes.
4. *Geišu* skaits vēsturē ir bijis atkarīgs no valsts finansiālā stāvokļa un to ļoti ietekmēja kara laiki, taču *geišu* skaits nav izzudis pavisam, vēl mūsdienās partāv *geišas*, taču nav īsti zināms precīzs skaitlis.
5. *Geišas* cenšas palikt modernākas un pieņēma ārzemju sievietes, taču tie ir reti gadījumi un parasti tas notiek uz neilgu laiku.
6. *Geišu* apmācību process ir visai sarežģīts un nav domāts vājiem cilvēkiem. Lai to visu izturētu ir vajadzīga ļoti liela vēlme, kas šīm meitenēm noteikti ir, jo viņas netiek turētas ar varu.
7. *Geišas* pēc būtības ir visai līdzīgas *jūdžo*, jo abas profesijas nodarbojas ar vīriešu izklaidēšanu, taču nedrīkt jaukt, jo, pēc *geišu* sabiedrības standartiem, *geišas* neiesaistās prostitūcijā.
8. Visspilgtākā atšķirība starp *geišu* un *jūdžo* ir *obi* jeb josta, kuru *geišas* nēsā ar banti sasietu aizmugurē, taču *jūdžo* – priekšpusē.
9. *Mizuage*, autores prāt, ir termins, kas vairāk tika izmantots *jūdžo* sabiedrībā, nevis *geišu* sabiedrībā, un Artūra Goldenā sarakstītais darbs “*Geišas* atmiņas” ir iedvesmots no patiesiem stāstiem, taču tā pat paliek daiļliteratūra.
10. *Geišas* bija vismodernākās sievietes Japānā, taču mūsdienās tās ir saglabājušas visas tradīcijas un ir vairāk kā kuratori Japānas kultūrai.

11. Aptaujas rezultāti lika secināt, ka Latvijā ir visai maz informācijas par *geišām* un iespējams daudz, noskatoties tikai “*Geišas atmiņas*” filmu, pārprot un uzskata, ka tas viss bija patiesība.

Izmantotā literatūra un avoti

Avoti

1. **Arthur Golden.** *Memoirs of a Geisha*. Random House. 1997.
2. **Cecilia Segawa Seigle.** *Yoshiwara: The Glittering World of the Japanese Courtesan*. University of Hawaii Press. 1993.
3. **Eleanor Underwood.** *Life of Geisha*. Smithmark Publishers. 2000.
4. **Liza Dalby.** *Geisha*. Vintage. 2000.
5. **Mineko Iwasaki.** *Geisha, A Life*. Atria Books. 2002.
6. **Susan W. Tiefenbrun.** *Decoding International Law*. Oxford University Press. 2010.

Interneta avoti

1. 京都・東京の花街の芸妓人数 (*Geišu skaits Tokijā un Kioto*)
Pieejams:<http://honkawa2.sakura.ne.jp/7845.html> [skatīts 13.02.2019]
2. 一舞さん (*Ibu*) Pieejams:http://stat.ameba.jp/user_images/20120111/14/berbaram/8d/d4/j/o0500066911728881985.jpg [skatīts 13.02.2019]
3. 舞妓や芸妓 (芸者) になるには? (*Kā kļūt par Maiko jeb Geišu?*)
Pieejams:<http://www.j-higa.net/culture/26geisha/geishaj.html> [skatīts 04.03.2019]
4. 割れしのぶ最後 (*Pēdējais Varešinobu*)
Pieejams:<https://ochaya.kyo2.jp/e491681.html> [skatīts 10.03.2019]
5. **AAP.** *Melbourne woman becomes a geisha* 2008
Pieejams:<https://web.archive.org/web/20121005173122/http://news.ninemsn.com.au/entertainment/342992/melbourne-woman-becomes-a-geisha> [skatīts 13.02.2019]
6. **Aileen Adalid.** *Up close & personal with Kimicho* 2017
Pieejams:<https://iamaileen.com/kimicho-tokyo-geisha-interview-foreigner-japan/> [skatīts 13.02.2019]
7. **Amaya Booker.** *Makeup* Pieejams:<http://geishaofjapan.com/fashion/makeup/> [skatīts 15.04.2019]

8. **Caroline Seawright.** *Taikomochi or Houkan, the Male Counterpart to the Geisha.* 2003
Pieejams:<http://www.thekeep.org/~kunoichi/kunoichi/themestream/taikomochi.html#.XMfwC-j7T-g> [skatīts 13.02.2019]
9. **Chris Kincaid.** *Geisha: Hair and Kanzashi Styles* 2016
Pieejams:<https://www.japanpowered.com/japan-culture/geisha-path-dance-shamisen> [skatīts 15.04.2019]
10. **Dave Hueston.** *Shamisen faces crisis as cat skins fall from favor*
Pieejams:<https://www.japantimes.co.jp/culture/2016/12/29/music/shamisen-faces-crisis-cat-skins-fall-favor/#.XNiqt477T-g> [skatīts 15.04.2019]
11. **Gary Tegler.** *'Memoirs of a Geisha' muse vents spleen at author* 2001
Pieejams:<https://www.japantimes.co.jp/community/2001/05/01/events/memoirs-of-a-geisha-muse-vents-spleen-at-author/#.XNh0SI77T-g> [skatīts 16.03.2019]
12. **Hyun Oh.** *The Apprentice: Memoirs of a Chinese geisha wannabe In Japan* 2012
Pieejams:<https://uk.reuters.com/article/uk-japan-geisha/the-apprentice-memoirs-of-a-chinese-geisha-wannabe-in-japan-idUKBRE87906B20120810> [skatīts 13.02.2019]
13. **Jenny.** *Geisha, and artist, Geiko woman of art*
Pieejams:<https://sites.google.com/site/kayukailessons/geisha-and-artist-geiko-woman-of-art> [skatīts 10.03.2019]
14. **Liza Dalby.** *A Geisha Glossary*
Pieejams:<http://www.lizadalby.com/LD/newgeishaglos.html> [skatīts 19.02.2019]
15. **Liza Dalby.** *Courtesans and Geisha*
Pieejams:http://www.lizadalby.com/LD/newgeisha_tayu.html [skatīts 16.03.2019]
16. **Liza Dalby.** *Geisha Hairstyles*
Pieejams:http://www.lizadalby.com/LD/newgeisha_hair.html [skatīts 11.03.2019]
17. **Liza Dalby.** *Stages of a Kyoto geisha's career*
Pieejams:http://www.lizadalby.com/LD/ng_stages.html [skatīts 04.03.2019]
18. **Maria Kakiuchi and Akane Ogawa.** *Oiran* 2014
Pieejams:<http://thekyotoproject.org/english/oiran/> [skatīts 13.02.2019]
19. **Masahisa Shimokawa.** *A day of Maiko.* Pieejams:http://www.maiko-kyoto.jp/average_day/index.html [skatīts 10.03.2019]
20. **Rob Gilhooly.** *Romanian women thrives as geisha* 2011
Pieejams:<https://www.japantimes.co.jp/community/2011/07/23/general/romanian-woman-thrives-as-geisha/#.XNhT-o77T-h> [skatīts 13.02.2019]

21. **Taikomochi Arai.** *Coparison between Taikomochi and its European version “Fool/Jester” and similarity between the two cultures* 2002
Pieejams:<http://www.mitene.or.jp/~houkan/2002/e01.html> [skatīts 13.02.2019]
22. **Taikomochi Arai.** *Etymological Description of Taikomochi*
Pieejams:<http://www.mitene.or.jp/~houkan/2002/e06.html> [skatīts 13.02.2019]
23. **Taikomochi Arai.** *What is Houkan/Taikomochi all about?*
Pieejams:<http://www.mitene.or.jp/~houkan/2002/e05.html> [skatīts 13.02.2019]
24. **Yugawara Fukiya.** *新花の樹里さん (Džuri no šinhana)* 2009
Pieejams:http://blog.livedoor.jp/yugawara_fukiya/archives/850725.html [skatīts 13.02.2019]
25. *Geisha Houses Closed to Provide War Labour.* 1944
Pieejams:<https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/78161116> [skatīts 13.02.2019]

Video materiāli

1. *Kyoto Event: 2018 Kitano Odori Dance Performance (Kioto pasākums: 2018. gada Kitano Odori deja)* Pieejams:<https://www.youtube.com/watch?v=AtnPo3IiQuY> [skatīts 13.02.2019]
2. *鴨川をどり前夜祭 (Kamogava deja festivāla vakarā)*
Pieejams:<https://www.youtube.com/watch?v=6VaumxxA1bc> [skatīts 13.02.2019]
3. *第143回都をどり (143. Mijako deja)*
Pieejams:<https://www.youtube.com/watch?v=bxoPZw5seAU> [skatīts 13.02.2019]

Pielikums Nr.1

*1.1.att. Geiša ar šamisen instrumentu*⁸³

---

⁸³ Shamisen faces crisis as cat skins fall from favor [pieejams internetā]
<https://www.japantimes.co.jp/culture/2016/12/29/music/shamisen-faces-crisis-cat-skins-fall-favor/#.XNiqt477T-g> [atsauce 15.04.2019]

1.2.att. Divas maiko, Kioto⁸⁴

1.3.att. Eri-aši kosmētika⁸⁵

---

⁸⁴ Eleanor Underwood. *Life of Geisha*. Smithmark Publishers. 2000. 22.lpp

⁸⁵ Makeup [pieejams internetā] <http://geishaofjapan.com/fashion/makeup/> [atsauce 15.04.2019]

1.4.att. *Sanbon-aši* kosmētika⁸⁶

1.5.att. *Varešinobu* matu sakārtojums⁸⁷

⁸⁶ Makeup [pieejams internetā] <http://geishaofjapan.com/fashion/makeup/> [atsauce 15.04.2019]

⁸⁷ Geisha: Hair and Kanzashi Styles [pieejams internetā] <https://www.japanpowered.com/japan-culture/geisha-path-dance-shamisen> [atsauce 15.04.2019]

1.6.att. *Ofuku* matu sakārtojums⁸⁸

1.7.att. *Sakko* matu sakārtojums⁸⁹

---

⁸⁸ Geisha: Hair and Kanzashi Styles [pieejams internetā] <https://www.japanpowered.com/japan-culture/geisha-path-dance-shamisen> [atsauce 15.04.2019]

⁸⁹ Turpat.

*1.7.att. Jakko-šimada matu sakārtojums*⁹⁰

*1.8.att. Kacujamas matu sakārtojums*⁹¹

---

⁹⁰ Geisha: Hair and Kanzashi Styles [pieejams internetā] <https://www.japanpowered.com/japan-culture/geisha-path-dance-shamisen> [atsauce 15.04.2019]

⁹¹ Turpat.

Pielikums Nr.2

Autores veiktās aptaujas jautājumi

1. Kāds ir jūsu vecums?

- a. līdz 20   b. no 21 līdz 30   c. no 31 līdz 40   d. 41 un vairāk

2. Vai Jūs zināt kas ir “*geiša*”?

- a. Jā   b. Nē

3. Kad izdzirdat vārdu “*geiša*”, ar ko Jums tas asociējas?

---

4. Vai, Jūsprāt, zemāk attēlā redzamā meitene ir “*geiša*”?

- a. Jā   b. Nē

Kāpēc jā/nē? _____

5. Vai, Jūsprāt, *geišas* nodarbojas ar prostitūciju?

- a. Jā   b. Nē   c. agrāk jā, taču vairs nē   d. nezinu

6. Vai Jūs esat dzirdējis, kas ir “*mizuage*” jeb meiteņu nevainības pārdošana?

- a. Jā   b. Nē

7. Vai, Jūsprāt, *geišas* vēl aiz vien pastāv?

- a. Jā   b. Nē   c. nezinu

8. Vai Jūs zināt, ka pirmās *geišas* bija vīrieši?

- a. Jā   b. Nē

Kopsavilkums

Bakalaura darba “*Geišas kultūra Japānā*” mērķis bija izpētīt *geišu* kultūru un vēsturi, izprast kādēļ tik maz tiek stāstīts ārpus Japānas un izpētīt strīdīgo jautājumu par *geišām* un prostitūciju. Darba autore izvēlējās šo tēmu, jo *geišu* pasaule vēl aizvien ir visai aizvērtā un noslēpumaina. Cilvēki pārprot, kas īsti ir *geišas* un jauc tās kopā ar prostitūciju. *Geišas* un *jūdžo* ir diezgan līdzīgas, taču nebūt nav vienādas. Autore detalizēti izpētīja *geišu* attīstību, secinot, ka *geišas* ļoti ietekmējas no valdības un sabiedrības ap tām. Taču, neskatoties uz visu, *geišas* ir izdzīvojušas līdz mūsdienām un tās praktizē visas japāņu tradīcijas ko tās praktizēja arī daudz gadus atpakaļ. Darba ietveros tik veikta aptauja, kur autore izpētīja Latvijas iedzīvotāju izpratni par *geišām*, lielākoties secinot, ka Latvijā ir par maz informācijas par *geišām*.

Darbs sastāv no piecām daļām, 37 lappuses un diviem pielikumiem.

Summary

The purpose of this bachelor's thesis "*Geisha* culture in Japan" was to explore the *Geisha* culture and the history of *geisha*, to understand why so little is known outside of Japan and explore the controversial question about *geishas* and prostitutes. The Author chose this topic because the world of *geishas* is still very closed and mysterious. People misunderstand what is a *geisha* and mix it up with prostitution. *Geisha*'s and *yūjō* have a lot of similarities, but they are not the same. The author explored the development of the *geishas* in detail, concluding that *geishas* were influenced by the government and the society a lot. But that did not stop them and they still survive in nowadays, still practicing the same traditions they did before. During the project, the author also surveyed Latvian citizens about their knowledge of *geishas*, concluding that Latvia has little to none information about *geishas*.

Thesis consists of five parts, 37 pages and two appendices.

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs “Geišu kultūra Japānā” izstrādāts LU Humanitāro zinātņu fakultātes Āzijas studiju nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Krista Elizabete Pērkuma _____ 14.05.2019.

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: asoc.prof. Agnese Haijima _____ 14.05.2019.

Recenzents: _____

Darbs iesniegts Āzijas studiju nodaļā 2019. gada 14. maijā.

Komisijas sekretāre: zin.asist. Lauma Šime _____

Darbs aizstāvēts Āzijas studiju bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

____.____.2019. prot. Nr. _____, vērtējums ____ (_____)

Komisijas sekretāre: zin.asist. Lauma Šime

Āzijas studiju BSP studiju metodiķe _____ Natālija Ambrosova